

# ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ



ЛИПЕНЬ

4 69

—

1986

ВЕРЕСЕНЬ





# Вогонь Орлиної Ради

Д О Р О Г І   Б Р А Т Ч И К И   Й   С Е С Т Р И Ч К И !

Коли дістанете до рук число 69 Вашого журналу - то більшість із Вас буде в розпалі праці для підготовки й переведення новацьких таборів. Табір - це найважливіша та zarazом найцікавіша форма новакування. У новацькому таборі Ви маєте змогу осягнути з Вашими новачками куди більше, аніж за цілий рік праці в пластовій домівці. То ж ясно - що добре переведений табір залишиться цінним пережиттям і для Вас і для Вашого новацтва, та дуже причиниться до їхнього духового й фізичного росту. Треба нам пам'ятати, однак, що погано переведений табір /і такі трапляються! / може дітям більше пошкодити, чим допомогти.

У цьому числі "Вогню Орлиної Ради" знайдете матеріал, який повинен стати Вам у пригоді при плануванні таборових зайнять. Ми хотіли б почути від Вас, що Ви переводили з дітьми в таборах та як удалися Ваші з ними зайняття. Пишіть на адресу Редакції, яка подана на II сторінці обкладинки.

Не сміємо ні на хвилину забути, що батьки передали своїх дітей під нашу опіку на тих кілька тижнів таборування й що ми й тільки ми несемо повну відповідальність за них від хвилини їхнього приїзду на пластову оселю аж поки батьки не відберуть їх у день закриття табору. Тому ми мусимо бути завжди й усюди з нашими новачками в кожную хвилину їхнього побуту в таборі. Для новацького братчика чи сестрички не існує така річ, як дозвілля в таборі. Ми приїздимо в табір свідомі праці, яка нас там чекає, але та праця є така приємна, що вона є нам зовсім достатньою розвагою. Наше дозвілля зачнеться з хвилиною, як табір закінчиться й ми всіх наших довірених дітей передамо їхнім батькам.

Цього року минає 60 літ від дати першого новацького табору, що відбувся в Корчині, 15. VII - 15. VIII. 1926. За весь цей довгий період 60-ти років, під час якого проведено сотні новацьких таборів, не трапився ні разу випадок, щоб новацькі виховники залишили дітей без опіки. Це традиція, з якої ми всі можемо слушно бути горді!

Бажаю Вам приємного таборування!

С К О Б !

*Сергій Орел Орел*

# Документи Наших Днів

## ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ЧЛЕНІВ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ.

Дорогі Друзі!

У журналі "Юнак" ч. 4/265/ за квітень б.р. ми прочитали "Важливе Повідомлення ГПБ", в якому сказано, що пластовий провід фондує участь у пластовій зустрічі в Австралії двом найуспішнішим абсолювентам "Лісової Школи" і "Школи Булавних". Ми доцінюємо цей крок, як важливий вклад для збереження одности Пласту. Як відомо, вже в минулих роках ГПБулава для тої ж цілі спроваджувала на "Лісову Школу" до ЗСА учасників з інших країв.

Доводиться, одначе, зі здивуванням ствердити, що ніде не читаємо про подібні можливості для першунів вишколів новацьких виховників. Постає, отже, питання: чому наші виховні улади трактують так по-різному? Це діється під час, коли ми при кожній нагоді кричимо про загрозливе зниження чисельного стану новацтва. А що ми конкретно для того новацтва робимо?

Дозвольте зачитувати резолюцію останніх Зборів КУПО: "З уваги на важливість УПН, який є середовищем для початкового формування рис пластового характеру, треба, щоб новацькі виховники мали визнання і підтримку пластових провідів відповідно до виконуваних ними завдань". Стверджуємо, що такі визнання й підтримка є далеко не задовільні.

Пора нам усім усвідомити собі, що УПН - це джерело, з якого відновлюється Пласт. Закликаємо до серйозної застанови: чи ми самі не підкопуємо коренів того дерева, що на ньому сидимо?

З вірою, що тих кілька думок послужить Вам стимулом до розваження сучасної ситуації в Пласті, а зокрема в УПН, вітаємо Вас щиро:  
С К О Б !

Сірий Орел Денис /Беднарський/; ст. пл. Маркіян Гаврилюк, "V";  
Сірий Орел Орест /Гаврилюк/; ст. пл. Ія Дац; ст. пл. Наталка  
Забіяка; пл. сен. М. Звонск-Монтреал; Богдан Козак; Ольга Козак;  
пл. сен. Ярема Козак, ЧМ; Сірий Орел Надя /Кулинич/; ст. пл.  
Левко Кульчицький /Клівленд/; пл. сен. кер. Володимир Лучкань,  
голова ОТК Бобрівка; Ігор Мотиль; Марійка Мотиль; пл. сен. Зірка  
Пашин; пл. сен. Святослав Петрів, Арарат, ХМ, Бостон; пл. сен.  
Ярослав Пришляк /брат. Славко/; пл. сен. Ігор Рудько; пл. сен.  
Теодосій Самотулка; пл. сен. Юрій Слюсарчук, ЧМ, Пассейк; пл.  
сен. Микола Ставничий, ЛЧ; пл. сен. Ярослав Станчак, ХМ; пл.  
сен. Оленка Топорович; пл. сен. Дарія Ушак, Пассейк; пл. сен.  
Зенон Ушак, Пассейк; пл. сен. Павло Черепаха - Нью Гейвен; пл.  
сен. Яків Шегрін - Бостон; ст. пл. І. Ясінська.

/Оригінали підписів зберігаються в архіві Редколегії В. О. Р./

## Резерватура виховних матеріалів: висвітлює

- Завази:

- існують дві окремі і паралельні резерватури; одна для новачків, друга для юнаків
- По одній резерватури з голубим і Скобиного і Орлиного Кругів.

- Резерватура працює за (1) написання і кожного разу новими висвітлює для виховників, зв'язкових і чл. з'єднань для користування в біжурній справі в гуртках, роках, гніздах і куртках.

(2) написання і кожного разу новими матеріалів для проведення новачків і юнаківських таборів

(3) написання і новими матеріалів для вмістив.

- Резерватура вдержує нову спеціальність в сферах нової корекції, мистецького оформлення
- Крім того, нові матеріали змінюють правильність резерватура з відповідальності за переведення таких змін згідно з ситуацією КЧТО.

КОМЕНТАР РЕДАКЦІЇ В.О.Р.: Репродукуємо одну сторінку з проекту п.н. "Правельник /сік/ Внутрішньої Дії ГПБ". Як бачимо, пропонують обмежити компетенції провідника Орлиного /й Скобиного/ Круга до одної-одиної функції: видавання матеріалів. Він не буде більше очолювати Уладу, ні проводити новачками виховниками, ні відповідати за вишколи, таборування і т.д. На нашу думку, цей проект - це перший крок до ліквідації Орлиного й Скобиного Кругів.



# Пластові Вісті

ПЛАСТОВІ ВІСТІ

неперіодичний вісник Справлене ч. 185/47\*

ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

Річ 36 Торонто 20 березня 1985 Ч.: 1/85/47

У цьому числі "Пластових Вістей":

Черга 1/85 Об'ява Головної Пластової Ради з 4 жовтня 1984 р в справі назовництва в УПН.

Черга 2/85 Об'ява ГПРади про зобов'язуючий Правильник УПН.

Черга 3/85 Об'ява ГПРади про обов'язуючі Правильники УПЮ, УСП і УПС.

Черга 4/85 Об'ява Головної Пластової Булави з 2 січня 1985 про відбуті 9-ті Збори Конференції Українських Пластових Організацій 5-7 жовтня 1984 року. Новообрані органи НУПО. Схвалений бюджет.

Черга 5/85 Об'ява про відбуту Першу Сесію Пластового Конгресу Третього.

Черга 6/85 Об'ява ГПБулави про доповнення складу ГПБ.

Черга 7/85 Резолюції і рекомендації.

## ОБ'ЯВИ

Черга 1/8 Об'ява Головної Пластової Ради з 4 жовтня 1984 р. у справі назовництва в УПН.

Головний Булавний Улад Пластових Нованів, який є одночасно провідником Орлиного Круга, поклинується на рішення Головної Пластової Булави з 18 червня 1983 р., звернувся до Головної Пластової Ради листом з 27 червня 1984 про вияснення — чи правильною є назва Улад Пластових Нованів/ок, чи має бути Улад Пластунів/ок Нованів/ок.

Головна Пластова Рада, у виконанні свого завдання авторитетно і зобов'язуючо інтєрєтувати постанови статуту Конференції по думці статті

\* Через недогляд пропущено матеріали, які повинні були проголошені в цьому числі "Пластових Вістей".

УІ 6, точна я, розглянула справу, користуючись постановами статуту Конференції, протоколами Зборів Конференції, їх постановами, проголошеними в Пластових Вістях та додатковими інформаціями обзайомлених зі справою осіб і ствердила такий стан:

1. Назва уладу є устроєвою справою, яка є нерозривно зв'язана з дефініцією членства, і належить до основних справ, які мають вплив на вдержання єдності та устроєвої подібності крайових пластових організацій. Справа ця включена в статут Конференції, стаття У, §17; точна г: (постанови про членство в Пласті — дефініція і вікові групи. Схвалення змін у статуті, справа вимагає зміни статуту, але теж додаткової ратифікації крайовими з'їздами членських пластових організацій /Статут НУПО, стаття Х, §§ 1 і 2).

2. 6-ті Збори Конференції (вересень 1973) схвалили зміну Правильника УПН, який м. ін. уводив теж зміну назви Улад Пластових Нованів на Улад Пластунів Нованів та дефініцію новацтва, "пластовий новак" на "пластун новак". У процесі ратифікації зміна ця не дістала потрібної піддержки й не стала правосильною.

3. Другий раз пропозиція на зміну назви Уладу Пластових Нованів на Улад Пластунів Нованів була зголошена під час 7-их Зборів Конференції (грудень 1976) Комісією для справ УПН як резолюція і схвалена звичайним голосуванням в одному блоку з іншими резолюціями цієї Комісії. Спосіб зголошення справи і її схвалення не були згідні з вимогами статуту Конференції і цю резолюцію належить увантати недійсною.

У цьому місці належало б завантити, що ті самі 7-мі Збори Конференції схвалили зміну назви Об'єднання Українського Пластового Сенюрату на Улад Пластового Сенюрату, отже зміну того самого порядку, що й справа УПН. У схваленні цієї зміни була одначе вповні збережена вимагана статутом процедура.

4. Перед 8-ми Зборами Конференції Головної Булавний Уладу Пластових Нованів зголосив до Головної Пластової Булави вмотивоване внесення на зміну назви Улад Пластових Нованів на Улад Пластунів Нованів, яке Головна Пластова Булава схвалила і подала до відома членських організацій листом з 6 січня 1980р., отже три місяці перед Зборами. Внесення це розглядала Статутова Комісія 8-их Зборів Конференції, яка запропонувала Зборам свою відмінну опінію. Збори Конференції прийняли опінію Комісії і схвалили доручення Головній Пластовій Булаві, щоб вона поклінала спеціальну комісію для розгляду справи на тлі цілості Пласту.

У висліді Головна Пластова Рада постановляє, що в Пласті обов'язує без змін назва "пластовий новак" і "пластова новачка" та в слід за тим правильною є назва Улад Пластових Нованів/ок.

За Головну Пластову Раду:

пл. сен. Тарас Дурбан

пл. сен. Віктор Яворський

голова

сенретар

Черга 2/1985 Об'ява ГПРади про обов'язуючий Правильник УПН.

Згідно з постановою Головної Пластової Ради про обов'язуюче назовництво в Уладах Пластових Нованів і Новачок з 4 жовтня 1984 р. за повідомлення ГПРади з 5 грудня 1984 р. та за підписами пл. сен. Тараса Дурбана — голови і пл. сен. Віктора Яворського — секретаря, подаємо до відома, що Правильник Уладу Пластових Нованів і Пластових Новачок, який досі обов'язує, був прийнятий в вересні 1973 року. Він є важливий у всіх статтях, за винятком назовництва, а саме:

а) В Пласті обов'язує без змін назва "пластовий нован/пластова новачка, а в слід за тим є правильною назва "Улад Пластових Нованів/Новачок".

б) Правильником цим можна користуватися, справивши назовництво, згідно з пунктом а), що вгорі.

в) Кожний виховник чи власник такого правильника може сам внести зміни, як це зазначено вгорі.

#### Черга 7/85 РЕЗОЛЮЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

9-ті ЗБОРИ НУПО, 5-го і 7-го ЖОВТНЯ 1984

### РЕЗОЛЮЦІЇ КОМІСІЇ УПН

#### Резолюції

1. Здійснення програми новацького виховання залежить від добрих новацьких виховниць і виховників, тому:

а) всю увагу скерувати на їх якість та відповідні вишколи й дошколи. Практичний початковий досвід набуває новацький виховник під наглядом досвідчених виховників;

б) використовувати виховний потенціал батьків — колишніх новацьких виховників, їх досвід у праці з новацтвом.

2. З уваги на важливість УПН, який є середовищем для початкового формування основних рис пластового характеру, треба, щоб новацькі виховники мали визнання і підтримку пластових провідів відповідно до виконуваних ними завдань.

3. Занмаємо новацьких виховників, щоб об'єдналися в "Орлиному Крузі", користувалися допоміжними матеріалами, видаваними "Орлиним Кругом", і журналом "Готуйсь" та співпрацювали з ними.

4. "Орлиний Круг" висловлює подяку з признання для редакції "Готуйсь" і органу новацьких виховників "Вогонь Орлиної Ради".

5. У системі новацького виховання, новацьке таборювання є основним засобом. Щоб поставити новацьке таборювання на відповідному рівні, треба перевірити дотеперішні практики, упорядкувати систему таборювання і подбати про вишколення та досвідчених виховників для ведення таборів новацтва. У випадку браку кваліфікованих виховників новацтва і неможливості позитивно поладити цю справу, треба відхилити табір.

6. Опрацювання програми й методики ведення різновікових і різностатевих роїв незвичайно важливе і тому треба якнайшвидше виготовити відповідну програму.

7. Пропонуємо, щоб новачки в додатку до однострою новачок могли вдягати довгі штани брунатного (коричневого) кольору, як зайде потреба.

8. У виховній праці з новацтвом зв'язок з батьками необхідний, тому треба вимагати від батьків більшої співпраці.

#### Рекомендації

До рекомендації ч. 1 про зміну назовництва в УПН.

Головна Пластова Булава вирішила стримати публікацію Рекомендацій і передати справу до вирішення Головної Пластової Ради, з огляду на те, що ця справа нарушує статут НУПО.

ЗАПИТАННЯ: Замість передавати до ГПР, яка вже вирішила справу /див.: стор. 4 цього числа ВОР/, чи не краще було б, коли б ГПБ співпрацювала з Орлиним Кругом для переведення зміни статуту, якої домагаються всі новацькі виховники?

РЕДАКЦІЯ В.ОР

# МУДРІСТЬ

# СІРИХ ОРЛІВ

Сіра Орлиця Стаха Гойдиш.

## ПРОВІДИ ТА ПРОГРАМИ НОВАЦЬКИХ ТАБОРІВ.

Новацькі табори – це довготривале зорганізоване дозвілля серед природи в гурті ровесників – однолітків під наглядом сестричок і братчиків, реалізуючи напрямні УПНоваків – Новачок. У новацтві розрізняємо тільки одного роду табори – а ними є виховні табори, де новаки й новачки підвищують свої новацькі ступені й здобувають новацькі вмілості. Якщо в таборі діти не підготовляються до проб і вмілостей, а програма виконана легкими заняттями – забавами, то це вже не новацький табір, а відпочинкова літня оселя, в якій можуть брати участь новаки й неноваки.

Новацькі табори відбуваються в літніх місяцях не пластових оселях, винайнятих для тих цілей. Час тривання новацьких таборів: від 2 – 4 тижнів. Двотижневі новацькі табори, на мою думку, є за короткі, щоб можна було перевести якунебудь виховну програму. Занім новацтво привикне до нових обставин, занім засвоїть собі таборові припси й обов'язки – пора вже відїжджати. Чотири-тижневі табори часто, через невідповідну програму, стаються задовгими. Новацтво останній тиждень нудиться, а навіть до певної міри перемучене вертає додів. Найкращий час тривання новацьких таборів – це час 3-ох тижнів. Легше зложити програму, легше втримати ентузіазм у братчиків і сестричок, а в новаків і новачок лишається вражіння найкращого табору й будуть жалувати, що табір уже кінчиться, а не: добре, що вже табір скінчився.

Провіди новацьких таборів складаються зі старшини й булави. Старшина табору – це комендант табору, бунчужний і писар, таборовий капелян, таборовий лікар. Булава – це братчики й сестрички: гніздові й впорядники/-ці роїв.

Коменданти новацьких таборів повинні бути пластуни сеніори, або старші віком старші пластуни/-ки. Повинна бути різниця віку між булавою й комендантом табору. Легше тоді втримати респект до особи коменданта й легше здобути довіря батьків щодо опіки над їхніми дітьми.

Комендант новацького табору – це новацький виховник, який має новацький вишкіл, новацьку виховну практику, знає всі ділянки



новацької праці, починаючи від роя, гнізда, проводу табору. Комендант повинен мати життєвий досвід. Особиста культура, поведінка в відношенні до новацтва, булави, батьків, гостей, які відвідують новацькі табори, має великий і рішальний вплив, чи табори є переведені успішно, чи ні.

Комендант - це людина зрівноважена, свідомо своїх великих обов'язків і своєї відповідальності, як перед пластовими властями, так і перед батьками за цілий табір, за дітей і за виховників і за новацьку виховну програму. Добре є теж, коли комендант новацьких таборів має деяке знання психології. Це дуже помагає слідкувати за певними проявами в психічному розвої дітей, за позитивами й негативами виховної програми. Рівночасно комендант - це людина життєрадісна, котра любить дітей і розуміє їхні діточі душі.

Комендант - це людина рішуча, котра вміє вдержати контроль над молодшою булавою та знає, що понад усе є перше добро виховання новацтва в душі пластової ідеології. Завдяки своїм особистим вартостям, пластовому знанню, пластовому вишколові й практиці та життєвому досвіду, комендант новацького табору повинен здобути собі серце своїх співробітників любов і пошану, а це допоможе йому перевести заплановану виховну програму.

Яке завдання має комендант табору? Комендант табору має за завдання: а/ планувати, б/ розподіляти, в/ контролювати заплановану працю, г/ дошколювати виховників через щоденні відправи, ґ/ репрезентувати табір назовні, д/ звітувати й відповідати за працю перед пластовими властями.

#### КОМЕНДАНТ НОВАЦЬКОГО ТАБОРУ - ЦЕ СЕРЦЕ Й РОЗУМ ТАБОРУ.

Відносно пластового капеляна - ми всі є згодні, як дуже є потрібна духовна опіка в таборі. Зовсім інакше почуває себе комендант, булава й діти, як є священник у таборі.

Я думаю, що в нікого з нас немає сумніву, що новацькі й ніякі інші пластові табори не повинні навіть починатися, коли немає таборового лікаря. Велике скупчення дітей у гарячі чи дощеві дні наражує на цілий ряд пошестей, які могли би в багатьох випадках скінчитися катастрофою.

Бунчужний табору - це старший пластун/-ка о добрій фізичній поставі, енергійний, жвавий, вміє співжити з булавою й є промотором дисципліни й порядку. Він також має мати новацький вишкіл і є новацьким виховником.

Так, як комендант є серцем і розумом табору, так бунчужний є оком і ухом табору. Він знає про все й про все пам'ятає. Вміє зручно пов'язати всі проблеми дня в одну гармонійну цілість.

Не легко є серед зголошених на табір братчиків і сестричок знайти писаря табору. Він має володіти поправною українською мовою в письмі й слові. Він має мати естетичний почерк письма, має мати виразний дзвіникий голос, щоб добре відчитувати таборіві накази. Крім цього – має мати деякі артистичні здібності, щоб вносити проєкти прикрашення таборових стінних газеток, таборової хроніки і т.д.

Булава – це братчики й сестрички, які закінчили вишкіл новацьких виховників і першенство мають ті, що мали практику по станицях як упорядники роїв. Вік новацьких виховників – від 15 – 17 р. переважно. Самий тільки добре відбутий вишкіл не є вповні вистарчальним, щоб бути добрим виховником у таборі. Потрібна до цього практика й особистий дошкіл, а передовсім характер доброго пластуна.

У всіх наших новацьких виховників є щораз менше знання українознавства, щораз слабша українська мова й щораз менше читають вони українські книжки. Бувають виїмки тут також, що молоді віком братчики й сестрички є взірцевими виховниками в таборі. Вони постійно перебувають зі своїми роями, постійно з тими дітьми є при забаві й праці – й вони бавляться з ними, як їх ровесники й рівночасно опікуються ними як старші. Але таких небагато.

Завдання братчика й сестрички не є легке в таборі. Воно вимагає постійної уваги, плянування, творчої праці, великого запасу оповідань, казок, щоб бути готовим усе зайняти дітей та викликати ентузіязм до виконуваних ними зайнятть. А понад усе – особистий приклад братчика й сестрички має рішальний вплив на новацтво. Коли виховник викazujeся доброю пластовою поставою, коли він старається з виховниками й новаками говорити поправною українською мовою, таким виховникам є легко піднести рівень української мови в своїх вихованків. Це саме відноситься до точности, особистої чистоти, порядку, правдомовности й пошани старших з охотою сповнювання всіх обов'язків, які накладає на нього провід табору.

Програму новацьких таборів складаємо на підставі річного гасла, наданого Крайовою Пластовою Старшиною. Складаємо її на підставі проб і вмілостей. Назви новацьких таборів повинні бути завжди достосовані до діточого віку – з їхнього казкового світу, зрозумілі для них і улюблені ними.

Завдання табору: Поглибити релігійне й національне виховання, зміцнити новацьку дружбу, піднести рівень української мови. Дбати про фізичну заправу через достосовані до їхнього віку гри й забави. Виробляти життєву зарадність через щоденні систематичні зайняття. Приучувати любити й шанувати природу. Вести малят у світ казки й романтики. Школити характери й заправляти їх готуватися до дальшої мандрівки, якою є життя в Пласті.

Я хочу вяснити, чому в новачок підготовляємо в таборі до проб – хлопці мають історичні гри й це вносить у таборову



Багато новацьких виховників, які працюють довший час з новацтвом знають, що це є в великій мірі правдиве, але також знають, що причини не є лише пластової дисципліни. В першу чергу, коли говоримо про дисципліну в новацтві, то не можемо обмежитися лише до дисципліни на новацьких заїняттях, бо не менш є важлива дисципліна вдома, в школі, на вулиці. Ці середовища, в яких живе й виростає наше новацтво, мають на себе взаємний вплив і творять комплекс дисципліни.

То ж погляньмо, чи ці впливи себе гармонійно доповнюють, чи може творять дисонанс у тому комплексі й які чинники мають перевагу, та в якому напрямі вони скеровані. Що до загального напрямку теперішнього виховання дітей і молоді на американському континенті, можемо сказати, що немає чітко визначеної цілі й іде воно по лінії необмеженої свободи, в якій дисципліна є дуже непопулярна. Ми вже часто чуємо, що т.зв. "пермисивнес" є причиною різних негативних проявів і злочинства молоді, але звороту в системі виховання ще не бачимо. Ця виховна система, якщо можна так її назвати, має великий вплив на всіх дітей, у тому й на наше новацтво. Сумним явищем є, що ця безвиховна система найбільше проявляється в державних школах, де діти навіть новацького віку курять під час перерви в шкільних приміщеннях і учителі про це знають, але того не поборюють, бо то не є їхня справа. Багато учителів нарікають, що нема дисципліни в школі, але вони мусять бути вдоволені тим, якщо їм удасться вдержати порядок під час їхньої години навчання даного предмету. На тему виховання в державних школах можна говорити багато, але думаю, що вистарчить цих кілька завваг, щоб мати загальний образ про шкільну дисципліну.

Українські школи також відчують той вплив нездисциплінованости, але коли взяти пропорцію часу, скільки діти перебувають у державних школах, то величезну перевагу мають державні школи, а про поведінку дітей і молоді на вулиці, думаю, що навіть не варто й згадувати.

Та погляньмо на найважливішу інституцію виховання - дім. Виховання, а втім і дисципліна, починаються змалку, далеко перед школою так, що в тому часі школа ще немає ніякого впливу. Зате добробут сприяє тому, що батьки стараються задовільнити всі забаганки дітей, що має негативний вплив на дисципліну.

Коли говоримо про виховання дисципліни нашого новацтва в домах, то не можемо дати точної характеристики тому, що вона є різна. Багато батьків привчають своїх дітей до правопорядку й послуху, або можемо сказати: виховують згідно з новацьким законом, що не йде по лінії загального виховання на цьому континенті. Деякі батьки присвячують менше уваги вихованню своїх дітей і на тих дітей мають більший вплив середовища поза домом. Маємо також і таких батьків нашого новацтва, які взагалі не цікавляться вихованням на засадах Пластового Закону. Але тому, що вони почують себе українцями й щоб заспокоїти своє сумління, що вони свій національний обов'язок сповнили, записують дітей до української школи, Пласту, або іншої молодіжної організації й на цьому їх роля кінчається.

Очевидно, що на тих дітей мають переважаючий вплив неспівзвучні нам середовища, бо той вплив є помітний навіть на дітях батьків першої групи, але в багато меншій мірі. При докладній аналізі виховання дітей удома, можна поділити батьків на багато більше груп, в яких система виховання різниться. До того можна ще додати різні родинні непорозуміння, де немає одностайної думки що до дисципліни й узагалі виховання дітей. Та навіть без цього бачимо, що маємо в новацтві дітей з різними поняттями дисципліни.

Однак не можемо сказати, що діти в новацтві є не до опановання, бо думаю, що наші діти під оглядом дисципліни є відсотково кращі, як діти в державних школах, а навіть там під час навчання учителі без уживання гострих кар знаходять засоби для вдержання спокою. Та основна різниця є в тому, що для учителів є важна поведінка учнів лише в школі, бо вони за виховання не відповідають. Для новацьких виховників поведінка новацтва мусить бути важна в однаковій мірі всюди. Виховник не може вдоволитися лише тим, що йому вдалося штучною, або вимушеною дисципліною успішно перевести програму новацьких занять, якщо новацтво по заняттях поводить ся жалюгідно.

Тому, поки будемо думати про засоби для вдержання дисципліни в новацтві, в першу чергу поглянемо на головну ціль виховання в Пласті і нашу роль, яка має допомогти новацтву зблизитися до визначеної мети. Не будемо тепер говорити про національне виховання, а обмежимося до одної головної сторінки — виховання характеру, бо без виховання внутрішньої самодисципліни немає доброго характеру. Також знаємо, що характер є ширше поняття й тому при вихованні дисципліни мусимо бачити цілість.

Високоартісна людина виховується на високоартісних ідеях. Діти новацького віку ще не мають у своїй уяві визначеного ідеалу, бо вони ще не живуть вповні реальним світом, а в великій мірі фантазіями.

Нашим завданням є ці фантазії скеровувати до вищих ідей, та розбуджувати й розвивати емоції в тому напрямі, бо без емоцій немає духового росту й охоти до дії. За емоціями наступає діяння, а діяння це є вияв волі, який треба стимулювати, а не придушувати.

Виховання волі в новацтві вимагає від виховників таких засобів, що додають дітям охоти до дії й віри в свої сили, які повинні поступово зростати. Отже коли будемо мати головну ціль на увазі, то дисципліна в новацтві не буде такою, що вбиває емоції й зупиняє виховання волі.

Дисципліна в новацтві повинна бути спрямована на виховання в дітей свідомості своїх обов'язків разом зі свідомістю своєї людської гідності. Взагалі дисципліна повинна бути заснована на свідомості, а не на страху.

Коли візьмемо під увагу це, що було вичислено, значить ці середовища й чинники, що негативно впливають на дисципліну новацтва й головну ціль виховання, то бачимо, що наше завдання є досить важке. Проте, ми хочемо дати новацтву добрі засади дисципліни і виховати в них сильну волю, то ж мусимо в першу чергу показати свою волю, що ми готові побороти всі труднощі, і є здібні знайти такі засоби, що допоможуть нам у цьому.

Засоби для виховання дисципліни можуть бути різні, відповідно до потреб даного роя, та індивідуально до новака чи новачки. Та все ж є деякі знані засоби, про які хочу пригадати.

У новацтві найбільше відповідним і успішним засобом для виховання дисципліни, є гри. В спільній грі діти під час процесу, який створює їм приємність, при звичаються підкорюватися певним правилам гри та бути здисциплінованими. Тому важливим є дбати про те, щоб діти дотримувалися точно правил гри. На всі порушення правил гри треба строго реагувати, та дбати про відповідну кількість і різноманітність ігор.

Другим успішним засобом виховання дисципліни в новацтві є похвали. Думаю, що багато новацьких виховників є на похвали за скупі. Ми скорше помічаємо тих, що порушують дисципліну, як тих, що її додержуються. Може тому ті діти стають популярними, що звертаємо їм увагу за поведінку, бо вони стають скорше вирізнені, байдуже, що в негативному світлі.

Діточе прагнення самостійності на накази й упізнання витворює негативну реакцію. Зате заслужені похвали спонукують до заохоти і створюють приязну атмосферу між новакком і виховником, яка є необхідна для успішного виховання.

Тому треба старатися бачити скорше добрі прикмети і діла новаків і не забувати за заслужені діла їх похвалити. То дасть їм заохоту бути кращими й іти за вказівками виховника, значить бути здисциплінованими.

Третій головний засіб виховання дисципліни є мабуть найважливіший. Це є добрий приклад виховника. Мусимо пам'ятати, що діти наслідують, тому виховник мусить бути сам здисциплінований. Якщо виховник хоче, щоб діти були точні, приходили точно на новацькі зайняття, то мусить сам бути на 5 - 10 хвилин скорше і починати зайняття точно. Від спізненого новака вимагати вияснення причини його спізнення і пояснити йому, що спізнення перешкоджає в зайняттях і вимагати від нього, щоб приходив на час. Якщо виховник хоче, щоб новачки дбали про чистоту, зовнішній вигляд одягу і поведінки, то мусить у всьому бути для них взірцем.

Виховник ніколи не повинен вимагати від дітей того, чого сам не робить. Тим більше мусить розуміти спроможності дітей і не вимагати того, чого вони не можуть зробити. Якщо виховник дає новаккові завдання щось зробити, або принести на слідуючі сходи, то мусить припильнувати, щоб то було виконане.

Ще одне дуже важливе, то є справедливість і любов виховника до всіх вихованків у вихованні дисципліни. Якщо новаци бачать, що виховник є справедливий і відчувають від нього любов, вони є більше до нього відкриті, — то відкриває виховникові двері до зрозуміння деяких негативних проявів їх поведінки і допомагає виховникові знайти відповідні засоби до усунення небажаних проявів.

Тепер погляньмо ще на інші засоби вдержання дисципліни, які братчики застосовують, головно в новацьких таборах. Переважно братчиками в новацьких таборах є старші юнаки, які ще не є виховниками і з огляду на вік ще не є приготовані зрозуміти, які засоби є виховні, а які шкідливі. Багато молодих братчиків дістають перший раз під свою опіку рій новаків, не вміють ще собі дати з ними ради, але вони завжди хочуть показати свою владу. Тому для вдержання дисципліни їх найбільше улюленими засобами є карі і дуже рідко добрий приклад. Найбільше надужиття кар є в великих таборах, де нема відповідного числа досвідчених виховників і комендант не може всього доглянути. Братчики примінують різні карі, від бігання довкруги куренів починаючи, а биттям по головах новаків кінчаючи.

Ще одною причиною примінювання кар братчиками в новацьких таборах є погана традиція, що завелася в новацтві. Я бачив, як бунчужний у новацькому таборі любувався викликати новаків рано під час збірки до карного звіту. Там був такий новак, що кожного дня був викликуваний; він знав, що до цілого церемоніялу відкриття дня, зараз після передання прапорців чистоти, належав його виступ до карного звіту. Про ефект такої карі не варто й говорити, але це не залишається без наслідків, бо 5 чи 6 років після того, деякі бувші новаци з того табору були вже братчиками в новацькому таборі і коли я звертав їм увагу за те, що вони карали новаків, то відповідь була така: "не бійтеся, нічого їм не станеться, нас ще не так ганяли". Отже ці переживання з новацьких таборів залишилися в їх пам'яті і вони в подібний спосіб передавали це меншим.

Братчики не завжди карають лише тому, що хочуть показати силу влади, але також тому, що бувають діти дуже розгукані і тяжкі до опанування, а карі хвиливе здержують розбурханість і братчикам здається, що кара є одинокий успішний засіб для вдержання дисципліни. Вони не призадумуються над тим, який вплив має кара на виховання, а навіть не помічають, що кара, яка має ціль застрашити новаків має дуже короткотривалий ефект. Навпаки, діти карані втрачають амбіцію бути ліпшими, а найгірше, якщо карі є несправедливі, тоді дітиненавидять братчика і навіть мріють про пімсту. Вони часто намагаються чимось пошкодити йому. Взагалі тоді в дітей розвивається недовір'я не лише до братчика, але до всіх виховників і вони тоді порушують дисципліну свідомо в злісний спосіб.

Отже бачимо, що карі є не лише невиховним засобом, а також не є успішні для вдержання навіть штучної дисципліни. Тим більше, якщо візьмемо під увагу те, що було на початку сказано — що в школах і багатьох домах діти виростають без належної дисцип-

ліни, то ми - новацькі виховники, що маємо тих дітей під своєю опікою годину, або півтора на тиждень, не можемо сподіватися, що ми їх направимо карами. Напевно ні!

Та повстає тепер друге питання - що робити, якщо всі виховні засоби, які знаємо, не мають впливу на деяких дітей і дисципліни в рої неможливо поправити? Насамперед треба дітей добре пізнати, щоб знайти причину такої поведінки і відповідно до того вжити індивідуальний підхід. До тих, що виховник не в силі сам поправити, треба поговорити з батьками, в тому повинен узяти участь також гніздовий і шукати спільно з батьками засобів до поправи. Якщо є деякі діти, що їх можуть частинно поправити кари, то нехай карають їх батьки вдома, а не виховники на новацьких зайняттях. У таких випадках доля новака, чи він зможе залишитися в новацтві, буде залежати від батьків і це треба батькам сказати. По якомусь часі, як не видно поправи і немає надії, бо батьки не співпрацюють, такого новака треба усунути з роя, записуючи причини та дати розмов і пересторог до книги роя.

З усуненням не треба спішитися, бо діти змінюються і треба дати їм нагоду поправитися. Нашим обов'язком є в першу чергу дітям допомогти.

Однак ми мусимо бачити добро цілого роя; не можна намаганням рятувати одного, чи двох, зіпсути цілий рій. Може бути поведінка новака погана та не мати впливу на цілість роя, але коли пустоти новака імпонують іншим новакам і більшість починає наслідувати його, тоді такого недобре тримати в рої.

Коли доведеться комусь перевести цю неприємну справу: усунути новака з роя, треба бути завжди справедливим. Не можна робити різниці, чий це син, - того, що дав багато грошей на Пластовий Дім, доктора, чи сеніора, що є в Пластовому Проводі. Для доброго виховника найцінніші є його вихованки, яких він веде до мети. Він буде усувати лише те, що є такою перешкодою, що не можна її обійти.

При тому треба пам'ятати, що ми живемо серед чужого середовища і нашим обов'язком є також старатися задержати при українстві всіх, та не конечно всі мусять належати до Пласту. Тому при усуненні братчик і гніздовий повинні виявити такому хлопцеві як найбільше любови і приязні, щоб він відчув, що є справедливо усунений і що виховники і новаки залишаються далі його приятелями і хочуть, щоб він поправився і повернувся знову до них. Очевидно, що згідно з правильником, він може бути знову прийнятий до УПН.

То не є найважливіше, щоб у нього залишилася любов до Пласту, а ходить про це, щоб у нього не залишився жаль і вражіння, що він був викинений з української спільноти і щоб це не було поштовхом його відчуження до всього, що українське. То треба в'яснити також батькам, бо вони звичайно шукають вини в тих, що усунули, а свого сина бачать у кращому світлі, як він у дійсності є.



ДОБРИЙ ВИХОВНИК - ПІДСТАВА ПЛАСТУ

Чи це правда? Щоб знайти відповідь на цей запит, треба нам застановитися, що таке Пласт і що являє собою виховник і яке відношення між одним і другим.

Передусім питання: Що таке Пласт? Відповідь на це дав нам Пластовий Конгрес Другий у своїй Рекомендації ч. 1-02:

"Пласт - це організація української молоді для патріотичного і всебічного самовиховання..."

Доповненням до цієї дефініції Пласту є Рекомендація ч. 1-03 Пластового Конгресу Другого яка говорить про його мету:

"Метою Пласту є - на основах християнської релігії, культурної та історичної спадщини українського народу й ідейних пластових заłoженъ, виховати повноцінні творчі одиниці, щоб вони могли стати провідними членами української спільноти."

А що таке виховник? Пластовий Конгрес Другий не дав окремої дефініції виховника, хоча й проголосив деякі напрямні що до праці виховників. Краще уявлення про роль й завдання виховників можна виробити собі з правильників виховних уладів /УПН і УПЮ/, де є вичислені їхні права й обов'язки. Беручи до уваги, що завданням Пласту є виховання, можна коротко сказати, що пластовий виховник - це людина яка помагає в Пласті реалізувати процес виховання. Кажу: "помагає", бо Пласт має реалізувати самовиховання, тобто кожний член Пласту має сам себе виховувати, сам над собою працювати, а виховник чи виховниця мають молодшим членам Пласту в тому тільки помагати, тобто вказувати їм, що і як робити. У новацтві діти ще не здібні цього вповні зрозуміти й там виховник керує всею програмою. Але й новаки вже знають, що вони мають старатися бути що раз то ліпші, так, як це каже Новацький Закон. А юнак уже має розуміти, що його ціль - це працювати над собою, щоб вирости на таку добру людину, яка могла б стояти на провідному становищі в українській спільноті. Отже юнацтво працює над собою, щоб себе удосконалити, щоб стати словними, сумлінними, точними ітд. - тобто жити за Пластовим Законом, засвоїти всі його прикмети, які допоможуть їм виконувати Три Головні Обов'язки пластуна, які знову впроваджують до ролі провідного члена української спільноти. Як те все робити, то показують їм виховники, в першу чергу своїм прикладом, а також порадами.

Цю різницю між ролю виховника в новацтві де він переводить усю програму й у юнацтві де виховник тільки наглядає й дораджує, видно теж і назовні. На пластовій збірці братчик чи сестричка стоять усе зі своїми новачатами й ними проводять. А юнацтво стоїть уже саме, під керівництвом своїх гурткових і курінних. Місце юнацьких виховників на пластовій збірці зі своїми уладами до яких вони належать - УСП і УПС, а в таборі - поміж булавою.

Термін "виховник" - це всеобіймаюче поняття. Кожний і кожна, хто працює в виховній ділянці - це виховник. Впорядник роя чи гуртка є виховником, так само кожний гніздовий і зв'язковий. Крайовий комендант пластунів і бунчужний пластового табору - це теж виховники. У Пласті виховників пізнаємо по тому, що всі вони носять білі шнурки до свистка. Варто запам'ятати, що кожний впорядник є виховником, але не кожний виховник є впорядником.

Виховники бувають різні: добрі, ліпші, й найліпші. Можуть теж бути погані, гірші, й найгірші. Різниця між добрим і поганим виховником є та, що добрий виховник знає, що він має робити й виконує свою працю успішно. Натомість поганий виховник є той, який не має потрібного знання, або не вмів, не може, чи не хоче свого знання вживати так, щоб досягти успіхів у праці з молоддю.

Ми сказали, що виховник має знати, що і як він має робити. А звідки ж він це має знати? Це знання він здобуває на вишколах. Пласт вимагає, що впорядник роя чи гуртка має мати ступінь впорядника, гніздовий - ступінь гніздового, а зв'язковий - ступінь зв'язкового. Щоби здобути ступені вишколу, треба успішно відбути вишкіл, та сповнити дальші вимоги що до виготовлення праці й відбуття практики. Щойно коли всі вимоги є сповнені й даний пластун чи пластунка одержує призначення ступеня вишколу, аж тоді може провадити пластову клітину. А опісля доповнює своє знання на дошколах і сходинах Кадри Виховників у своїй станиці.

На жаль, часом буває, що виховниками в пластових частинах є особи, які не мають вимаганого ступеня вишколу. Так не повинно бути, бо маємо в Пласті припис, що коли нема кваліфікованого виховника, то пластова частина не може існувати. Ця вимога існує тому, що коли виховну роботу ведуть некваліфіковані люди, то з того часто виходить шкода для самого виховника, для молоді

що її він веде, й для Пласту як організації.

Виховник, який не має потрібного знання, часто сам не є свідомий своїх обмежень. Йому може здаватися, наприклад, що він може з новачками робити ті самі речі, що з ним робив його братчик, коли він сам ще був новачком. Але - від того часу минуло добрих пару років і він багато дечого призабув. Дечого він не розумів, бо будучи ще новачком він не був ще в стані зрозуміти виховних засад, які крилися за програмою новацьких зайнятть. А ще як його братчик не стояв на висоті своїх завдань, то всі недоліки в праці наслідуватиме його вихованок, а пізніше той, що є його новачком коли він сам знову стане братчиком і так далі з покоління в покоління виховний процес ставатиме що раз то слабшим. Не маючи успіхів у своїй праці, такий виховник знеохочується, кидає виховну роботу, а нераз і взагалі відпадає з Пласту.

Як ми вже сказали, Пласт - це організація для виховання провідних членів української спільноти. Це - підставова річ, про яку добрий виховник завжди пам'ятає й усе, що він робить, є спрямоване на те, щоб досягнути цю ціль - виховати провідних членів української спільноти. А поганий виховник або не є свідомий тої цілі, або думає інакше.

Тому, якщо ми хочемо щось з молоддю робити, то мусимо кожного разу поставити собі запит: чи це зближить нас до нашої мети - виховати провідних членів української спільноти? Якщо так - в порядку; а коли ні, то ми лише тратимо дорогий час який ми повинні присвятити, щоб наблизитися до нашої цілі. Деякі люди, що ведуть пластову працю, не розуміють мети Пласту й гадають, що Пласт є тільки на те, щоб діти малиприємність. Якщо з того, що ми робимо, досягаємо саму тількиприємність і більше нічого, то це не має нічого спільного з пластовим вихованням і на такі речі в Пласті немає місця. Навпаки, ми повинні навчити дітей, щоб вони зуміли відмовити собіприємности на те, щоб досягнути щось важливішого. На пр. новак повинен уміти відмовити собі морозива, щоб за заощаджених 25% вислати святочну картку самітній хворій людині. Або: юначка повинна вміти відмовити собі участі в кіні, щоб посидіти з маленьким братчиком та дати мамі можливість відпочати.

З різних точок програми в Пласті візьмим, для прикладу, спорт. Якщо ми переводимо спорт лише на те, щоб мати приємність, щоб чванитися першим місцем на турнірі, тоді це не може бути в пластовій виховній програмі. Але коли ми вправляємо спорт на те, щоб виробити фізичну тугість, бистрість думки, координацію, вміння співпрацювати з другими в гурті - то це все є прикмети, які будуть потрібні майбутнім провідникам української спільноти й тоді спорт зближає нас до нашої пластової мети.

Подібно з Орликіядою - якщо ідемо на Орликіяду тільки тому, щоб мати приємність на забаві і приємність з першого місця, то на це не варто тратити часу. Але якщо беремо участь в Орликіяді щоб набути свіжих знань, навчитися щось зробити, співпрацювати для спільної мети, тоді це зближає нас до вироблення тих прикмет, яких потребуватимуть провідники української спільноти.

Ви напевно чули, що останній Крайовий Пластовий З'їзд заборонив улаштувати вечірки в таборах. Це сталося тому, що ті вечірки в більшості були роблені так, що не зближали нас до нашої мети. Вони були подумані тільки на приємність. Американська музика, яка не має нічого спільного з первними української культури на яких ми маємо базувати пластову працю, далі надмірно голосна музика що ушкоджує слух /відомо, що музиканти в американських оркестрах що грають т.зв. модерну музику, швидко глухнуть/ - ніщо з того не підготовляє молодій людині до провідних становищ в українському суспільстві. А замість того, можна придумати цікаву й приємну програму, яка була б теж корисна й зближала нас до нашої мети. Як це зробити - не буду Вам казати. Ви напевно маєте багато кращу фантазію, як я.

Ви можете спитати: а нашо взагалі спеціально виховувати провідників українського суспільства? Ви певно чули, що деякі люди говорять, що українцям дечого бракує. Ви вчилися української історії й знаєте, що українська держава втратила свою незалежність. І у вас могла зродитися думка, що тодішні українські провідники не зуміли вдержати нашої державности. Ви чули, що українці вічно сваряться, керуються пристрастями, а не холодним розумом, не вміють запанувати над своїми почуваннями, є запальчиві але нестійкі, не вміють поставити добра загалу понад свої особисті амбіції. Вам напевно відомо, що кілька

років тому на конгресі української громадської централі в ЗСА - Українського Конгресового Комітету Америки присутні там делегати не вміли погодитися між собою й у висліді того маємо сьогодні в Америці дві українські централі, немов два уряди в державі, які не співпрацюють і не говорять зі собою. А тому з українців сміються інші національності, а деякі вважають нас на стільки слабими, що роблять на нас прилюдні напади в пресі, кидаючи на адресу українців різні видумані закиди, оплюгавляють нас, вірячи, що ми не зможемо себе оборонити й що на нас можна зіпхати вину за всі лиха минулої історії.

Щоб того всего оминути, хочемо виховати в Пласті таких громадських провідників, які увели б у громадську працю пластові чесноти вчислені в Пластовому Законі, які вміли б повести український нарід одноціло, в згоді, викликати в інших народів респект і подив до сильної української нації, які зуміли б відзискати незалежність України й її зберегти. І Пласт виховує таких людей. Згадаю лише кількох: пл. сен. Роман Шухевич який керував усею визвольною боротьбою українського народу під час II світової війни як командир Української Повстанської Армії. Пл. сен. Стефан Сулик що стоїть у проводі Української Католицької Церкви в Америці як її митрополит. Пл. сен. Петро Саварин, президент Світового Конгресу Вільних Українців, який очолює всіх українців у вільному світі. Таких людей, як вони, маєте виховати Ви з вашого новацтва й юнацтва. На Вас - пластових виховниках і виховницях лежить та відповідальність, щоб забезпечити майбутнє українського народу. То ж уважайте, щоб колись не сказали, що український нарід занепав, бо братчик Іван чи подруга Дарка не зробили того, що могли зробити.

І кожний з нас може спитати: А як я знаю, чи я вив"язуюся з мого завдання? Як я можу знати, чи йду прямим шляхом, чи моя праця зближає Пласт до його мети? Є певні мірила, немов іспити в школі, що показують нам, чи ми робимо належний прогрес. Пластова програма, подумана щоб виховати провідників української спільноти, є замкнена в пластових пробах. І тому найважливішим завданням пластових виховників є підготовляти своїх пластунів і пластунок до проб, дбати, щоб дитина перейшла всю програму даної проби й пильнувати, щоб вона здобула вищий пластовий ступінь. Коли якийсь пластун чи пластунка протягом двох років не підвищить

свого ступеня, то виховник тої дитини не виконав свого завдання. Нема прогресу до виховання провідника українського суспільства. Чи знаєте, що Правильник УПЮ каже, що коли юнак чи юначка в означеному реченці не склали пластової проби, то мусить відійти від Пласту? Але мені здається, що того припису не дуже часто додержуються.

Припустім, що моя хата має дірявий дах, вода затікає досередини й я потребую когось, щоб мені направив дах. Чи я до того діла покличу сусідського хлопця тільки тому, що я одного разу бачив, як він виліз на дах і шукав там за горобцями? Чи я заангажую майстра, який відбув науку як направляти дахи, пройшов потрібну практику, має ліценцію на направу дахів і по-можності багато дахів будував і направляв?

Або скажімо, що хтось хворіє на запалення сліпої кишки. Чи він піде з тим до свого прятеля якого все знання медицини зводиться до того, що він колись прочитав на ту тему статтю в "Свободі"? Чи звернеться до кваліфікованого хірурга який закінчив медичні студії, відбув спеціалізацію в хірургічному лікуванні, склав іспити й я дипломований у тій спеціальності?

Тепер багато молодих мам працює поза хатою. Вони потребують з кимось лишити своїх малих дітей. Припустімо, що така мама має до вибору: лишити дитину в сусідки, куди багато людей звозять свої діти, їх є повна хата, вони брудні, не мають потрібного нагляду й лише сидять цілий день перед телевізором, - або вона може дати дитину до цілоденного садочка, де є кваліфіковані вишколені садівнички з яких кожна має нагляд тільки над кількома дітьми й переводить з ними систематичну програму щоб їх стимулювати до найкращого фізичного й умового розвитку? Куди, ви гадаєте, така мама дасть свою дитину?

Подібно є й у нашому Пласті. Таке важливе завдання, як виховання провідників українського суспільства, не можна довірявати будь якій особі, яку ми вхопили тільки тому, що має час і охоту та відразу назвали її виховником. До того треба кваліфікованого виховника, який відбув вимаганий вишкіл, пройшов практику, дістав дотичний ступінь вишколу й знає, як до того завдання забиратися.

Так само, як я не брав би спеціаліста від серця - кардіо-

дога, щоб він лічив мою зломану ногу й противно, так і не можна брати новацького братчика й заставляти його вести гурток юнаків і навпаки. Між УПН і УПЮ є різниці в підході, різниці в методі, й різниці в програмі. Хтось може бути прекрасно підготовлений, щоб вести юнацтво, але коли його перекинути до новацтва, то він там далеко не знайде з юнацьким способом ведення програми. А також – новацькому виховникові може здаватися, що вести юнаків, це більший престиж, але коли він не має належного приготування й кваліфікацій до юнацтва, він там засуджений на невдачу.

Найкращих виховників треба залучувати до найменших дітей. Не є правдою, що з найменшими дітьми найлегше працювати й тому їх виховником може бути будь-хто. Пам'ятаймо, що ті 6-літні діти, що їх батьки вперше приводять до новацтва – це джерело, з якого виростає наш Пласт. Ці діти ще не були багато поза хатою, в більшості говорять українською мовою й не підпали під негативний вплив оточення американської школи. Тому під впливом доброго виховника в них легко закріпити позитивні риси, які багато улегшать завдання виховників у пізніших роках.

Отже, коли виховник не стоїть на висоті своїх завдань, коли не знає що і як має робити з повіреною собі молоддю, або занедбує свої обов'язки, тоді на тому терплять його вихованки. Вони марнують час у Пласті, не складають проб, а це значить, що не прогресують, щоб стати провідниками українського суспільства.

Коли батьки бачать, що діти марнують час у Пласті, то вони не радо привозять дітей на пластові заїняття, а то й узагалі не дають їх до Пласту. Як знаєте, багато родин попереносилось далеко від пластових домівок і батькам треба витратити досить дорогого часу, щоб дитину привезти на сходи. Якщо батьки гадають, що це їм не варто, що дитина не користує з пластової програми, то вони дітей до Пласту не дадуть. У висліді того маємо поважні наслідки для цілого Пласту: значне зниження в числі новацтва в порівнянні до попередніх літ, а скоро це зниження відіб'ється й на юнацтві.

Я не скажу Вам, чи це правда, що добрий виховник – це підстава Пласту. Задумайтеся над тим усім, що ми сказали й самі знайдіть відповідь на те питання.-

# ЩО РОЗКАЖЕМО

## НОВАЦТВУ?

I. Боднарчук

### ПРИДОРОЖНІЙ ХРЕСТ

Було літо; сонце опівдні, прозоре небо по дощі. Василько взяв меншу сестричку Марійку за руку й повів стежкою на горб. На горбі діти зупинились, оглянулись за домом, але його не було видно. Зник десь за горбом. Марійка розплакалася:

-Як ми тепер потрапимо додому? Ми заблудили!..

Василько побачив хрест. Зрадів. Утер сестричці сльози і сказав:

-Гляди, там у долині видніє білий хрест. Доки його видно, ми не заблудимо. Мама перев'язувала цей хрест вінком із житнього колосся... Прийти до нього, а звідтам вже й видно нашу хату...

Діти йшли далі. Йшли, оглядаючись за хрестом, не спускаючи його з очей.

ж ж ж

Тепер той хрест зломаний. Нема на ньому вінка, в буряках, обкипілий буйним полином. Василько й Марійка далеко від рідного дому, скитаються по чужині. І знову літо. Недільний ранок за вікном пахнув м'ятю, проти синього неба пишався жовтими гвоздиками.

-Васильку, поведи мене на таку гору, звідки б я могла побачити рідний край, або хоч бодай ті облаки, що його вповивають...- сказала Марійка.

Василько призадумався, взяв сестричку за руку і, як колись маленькою, повів стежечкою на горб. На горбі стояла стара церковця. Діти віджилили двері, клякли на кам'яну долівку та широко молилися. Як виходили з дверей, то Марійка сказала до Василька:





Аж тут ненадібно подув сильний вітер, чорні хмари прикрили сонце та стало так темно, неначе б настала ніч. Морські хвилі піднімались високо і з лоскотом ударили в скалисті береги високої гори. Вітер виривав дерева з корінням, жбурляв камінням, що з грюкотом котилося вдолину. Старий орел привик до небезпек - він не раз уже боровся з бурєю, але такої стихії йому ще не доводилось бачити в його житті. Його могутні крила протиставились сильному подувові вітру, але це було над його сили і він мусів понизити свій лет, щоб скритися в скельній печері. Хоч сам він був уже в безпечному місці, то тривога о його діти та вірлицю не дала йому сидіти в затишному місці. Він ще раз захотів зміряти свої сили і не зважаючи на нагальний дощ, що бив у його тіло, він - добре знаючи свою дорогу - пустився летіти до свого гнізда...

О! Яке велике було його горе, коли він уже здалека, глянувши своїм бистрим оком, побачив, що в гнізді немає нікого. Він довго шукав, чи не знайде свою вірлицю й орлят у темних проваллях, але дарма, мабуть вітер та нагальний дощ змели його малят із гнізда, а вірлиця мати пропала в дорозі, не було сил долетіти до рідного гнізда. Ось тепер він сам самотній, ні родини, ні друзів. І аж тепер відчув старий орел, як тяжко жити самотнім.

ж ж ж

Тепер він глянув з високого гнізда в долину - там простягалися темні ліси, розлогі поля і зелені ливади. Полечу- подумав він - і погляну, чи і там буря нанесла стільки знищення, що тут на горах... А може я зможу чим небудь допомогти там, тут у мене вже нікого немає.- Старий орел відчув у своєму серці, що хоч він, стративши свою родину, не буде сидіти самотнім і сумувати, він хоче послужити другим своїм досвідом короля просторів. Він понизив лет і його могутні крила зашуміли над верхівками дерев. Довго він дивився своїм бистрим зором і бачив, що буря надіяла і на долах багато лиха. Поламала дерева, зрівняла зі землею все, що було слабе і безпомічне.

Він доглянув серед ліса простору поляну, а серед неї стояв старезний дуб. Він стояв з могутніми раменами і буря не заповдіяла йому великої шкоди, бо його коріння впущені глибоко в землю держали його непохитно. Він стояв, як велетень-сторож серед старезного лісу. -З ним я буду говорити,- подумав орел, -йому розкажу своє горе, та може я стану комусь у прислузі- і, знизивши свій бет, він закружляв над верхком велетня дуба. Старий дуб зачув шум орлиних крил і ввічливо привітав орла словами: -я радий тебе бачити, дорогий мій гостю, сідай тут біля мене і розкажуй, що привело тебе у наші низькі пороги.

Старий орел повагом сів на розлоге рамя дуба і почалась розмова. Орел розказав дубові своє горе, як втратив він усю рідню і як тяжко жити самотнім і як сумно, коли не маєш друзів.

-А як у вас тут живеться на долах, у вашій лісовій поляні?- спитав дуба орел. Дуб задумався хвилину, відтак повагом сказав: -Добре жилобся тут нам усім, бо і земля тут добра і весни прегарні і літа теплі і осінь багата в плоди. Немало наших жителів засипляє на зиму, щоб відпочати і набрати сил до нового життя. Одного лиш нам бракує: порядку і згоди. Нам бракує лісових законів, мій друже, щоб знати, що годиться робити, а що ні, а то у нас, бач, кожний живе по своєму, не дивлячись на громаду.- Подумав орел та й каже: -а чому би нам не поспробувати завести лад?

-Але як це зробити?- спитав дуб орла.

-Скликати всіх жителів лісової поляни на спільну нараду- продовжував орел, -і вибрати провідника. А відтак уложити лісові закони та всіх навчити жити так, щоб одні других шанували та любили і не робили одніодним ні кривди, ні шкоди, - щоб усі жили в згоді, як одна велика рідня.

-Розумне ти надумав - а тепер берімося до праці!- сказав владуваній дуб. -Я зараз покличу мого друга дятеля, нехай він піде і застукає до кожної домівки, до всіх лісових жителів - та скличе їх на нараду.

ж ж ж

Зі сходом сонця зішлись всі мешканці лісової поляни і засіли рядами кругом старого дуба. Всі з цікавістю дивилися на незвичайного гостя, що з далеких просторів прилетів до них. Нараз дуб зашумів своїми гілками й усі затихли, бо всі в лісі шанували старого дуба - він був настарший віком з усеї громади.

І промовив дуб: -Мешканці лісової поляни! До нас загостив орел, король просторів, якому там на горах буря знищила сім'ю і він прилетів до нас, щоб перестерегти нас перед лихом, що нам принесе незгода. Нам усім треба жити дружно і тільки тоді ми можемо бути певні, що захистимо себе перед усякою небезпечкою, бо лиш у гурті є сила.

В громаді загуло, одні других питали, про що говорить дуб, який новий лад і порядок він хоче завести, але ніхто не виступив вперед. Тоді промовив орел: -Чесна громадо, дозвольте мені сказати слово. Ви вперше мусите вибрати собі сильного і розумного провідника, що буде вас вести, вам дораджувати і боронити вас перед небезпечкою.

Кущі червоної калини, що найближче росли біля дуба, несміло промовили: -Нехай провідником нашої поляни буде дуб - він найсильніший.- За ними озвалися зелені трави: -Нехай буде дуб, нехай буде дуб! Він найстарший між нами.- Після них пискливими голосами промовили зайчики: -Нехай буде дуб; він найрозумніший між нами.- В громаді понеслися оклики: -Дуб! Дуб! Нехай буде дуб нашим провідником.- Знова зашуміли повагом розлогі рамена старого дуба і він промовив:



Роляник.

## ПЕТРУСЬ УЧИТЬСЯ ВІДПОЧИВАТИ

Настали довгождані вакації.

-Насидівсь я над книжками!- сказав Петрусь, вертаючись востаннє зі школи додому з свідоцтвом у руках. -Нарешті маю право на відпочинок! Буду так щиро відпочивати, що й соломинки не підніму!

Петруся запросили до тітки на фάρму. Їзда залізницею нічною порою в заповнених подорожніми вщерть вагонах утомила його. Йому дуже хотілось спати.

-Передовсім добре виспатись!- подумав Петрусь, коли подорож закінчилася. Він постановив кожного ранку довго спати.

Перший після подорожі сон, хоч протягнувся далеко поза пору снідання, справді додав хлопцеві сил. Але вже другого дня йому розболіла голова від силкування спати і Петрусь вернувся до давньої звички рано вставати.

-Із спанням діло не виходить,- подумав хлопець, -та посидіти та полежати не тільки можна, але й треба.

За мешкальним домом був гарний сад з крилатими яблунями й грушами. Кругом зеленіла розкішна трава, перетикана квітками. Тут, у холодку, сідав Петрусь і "відпочивав". Між галузками дерев стрибали пташки й літали комахи. Це зразу притягало увагу хлопця, і він до них цікаво приглядався. Але, через годину таке зайняття надокучило йому.

Став проходжуватись з одного кутка саду в другий. Це підсунуло йому думку про прогулянку. Прогулянка, мабуть, теж належить до відпочинку, - подумав Петрусь і з того часу почав ходити в лісок або над річку. Там було чудово. Гуляючи, пізнав усю ближчу околицю. Після таких прогулянок смачно їв і твердо спав. Здавалось, ніби все гаразд, але через кілька днів хлопець почув, що таки не має повного вдоволення.

-Чогось мені ще недостає!- ствердив Петрусь, хоч сам не знав, чого.

У дядьковій шафі лежало кілька книжок. Це були книжки для молоді. Їх дістав був дядько в подарунку від свого приятеля зі Старого Краю, коли оба були молодими юнаками.

Побачивши книжки, Петрусь мерщій утік від шафи, мов приловив себе на поганому вчинку. -Книжки?- забурмотів. -Ні, ніколи! Я ж мушу відпочивати!

Але через день-два спокуса його перемогла. Петрусь підійшов до дядькової шафи і відчинив її. Книжки лежали на давньому місці і наче запрошували хлопця до себе. Петрусь узяв одну книжку, щоб оглянути образки. Гарні й зацікавлюючі образки звернули увагу хлопця на зміст. Виявилось, що це було захоплююче оповідання. І так склалось, що Петрусь з приємністю прочитав цілий розділ і не раніш поклав книжку в шафу, аж доки не закінчив її читати.

Дивне диво! Самопочуття поправилось, нудьга змаліла. Петрусь почав раз-у-раз заглядати до шафи. Але, хоч як захоплювали хлопця гарні оповідання, надмірне читання почало його втомлювати. Що довше сидів нерухомо над книжкою, то міцніш відчував потребу рухатись.

-Що воно таке?- дивувався Петрусь сам собі. -Здається, хотів би тілом утомитись... І як це погодити з моїм відпочинком?

Кілька разів споглядав цікаво на дривітню, де старий Яким і пастух Степанко пиляли й рубали дрова. Зразу відганяв від себе думку про те, що він міг би пристати до рубачів - от так на хвилину п'ять-десять /адже він мусить відпочивати!/, але все йому здавалось, що візьми він у руки сокиру, зараз полетішає.

То була потреба рухатись.

Минув день-два, і вона перемогла. Петрусь перерубав кілька полін і йому справді полегшало. З того часу Петрусь не тільки навідувався до дривітні - він їздив з робітниками в поле, а потім сідав на снопах і, засмаглий сонцем, трохи притомлений, але усміхнений і вдоволений, їхав на ферму. Як приємно було після того читати книжку в холодку під яблунями!

"Напиши нам, як проживаєш, як відпочиваєш,"- питали Петруся в листах його шкільні товариші. Петрусь відписав: "Мушу вам признатися, що я не зовсім правильно уявляв собі відпочинок. Я думав, що відпочивати - нічого не робити. А втім, такий відпочинок - справжня мука. Тепер, коли я навчився відпочивати, раджу вам: якщо хочете гарно й розумно провести вакаційний відпочинок, не цурайтесь ні книжки ні тілесної роботи. Хай прогулянка чергується з годинкою читання гарного оповідання, а там відведіть трохи часу на якунебудь робітку.

Дядько Олексій навчив мене вранці й увечері виконувати тілесні вправи. Це дуже помагає здоров'ю. Адже відпочиваємо не тільки головою, але й тілом. Ходимо до річки купатись, але уважаємо, щоб купіль не була зачасто і не тривала задовго. Засмалюємося також на сонці, але дуже уважаємо, щоб сонце не спалило нам шкіри, бо це небезпечно.

Тепер мені вже нічого не бракує і я вдоволений, бо відчуваю, що відпочиваю по-справжньому. Вам усім бажаю також корисного розумного відпочинку. До побачення по вакаціях у школі!"

# МАЙСТРУЄМО



ПЕРСТЕНІ ДО



НОВАЦЬКОЇ ХУСТИНИ

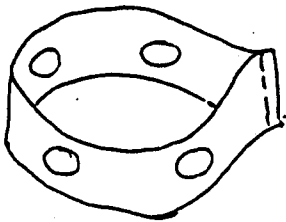
①



ПАСОЧОК ШКИРИ, ФІЛЬЦУ АБО ГНУЧКОГО ПЛЯСТИКУ



МОЖНА ЗРОБИТИ ДІРКИ ЗВИЧАЙНИМ ДІРКАЧЕМ ВІД ПАПЕРУ

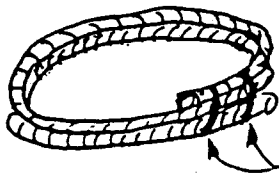


ЗШИТИ  
НИТКОЮ



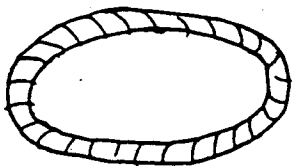
ПЕРСТЕНЬ НА  
ХУСТИНІ

②



ЗВИНУТИ ШНУРОК В КЛУБОК

ЗВ'ЯЗАТИ



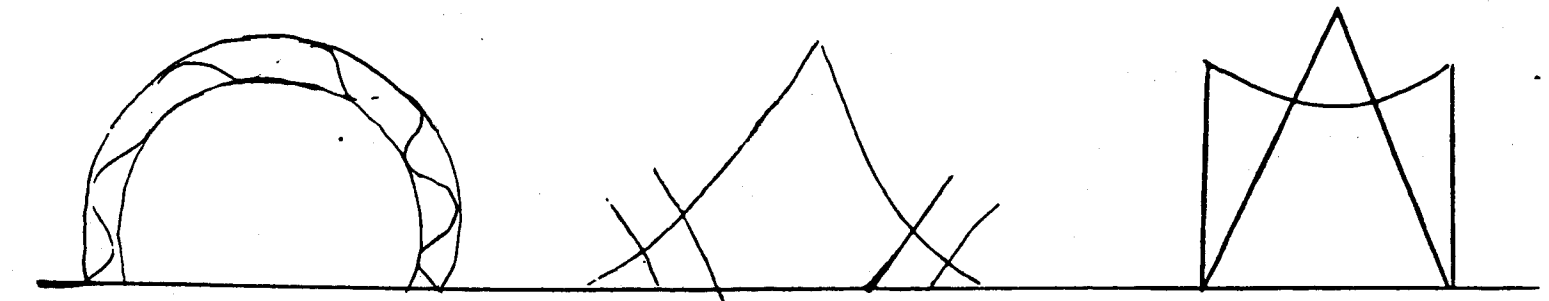
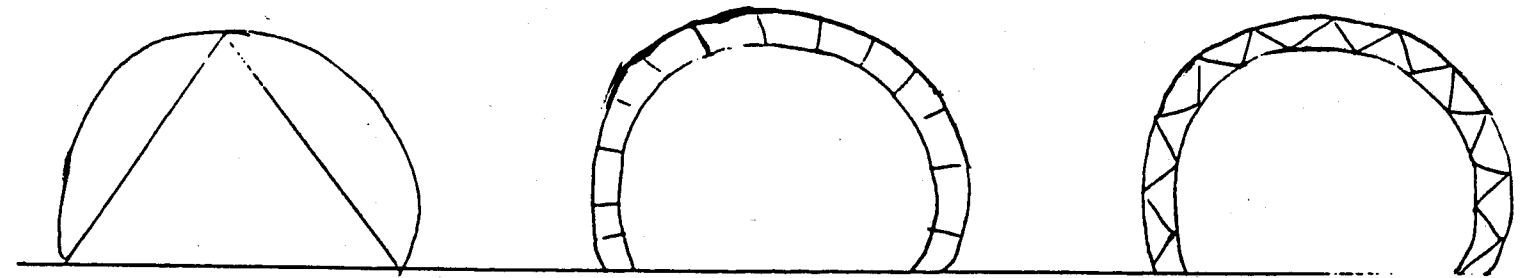
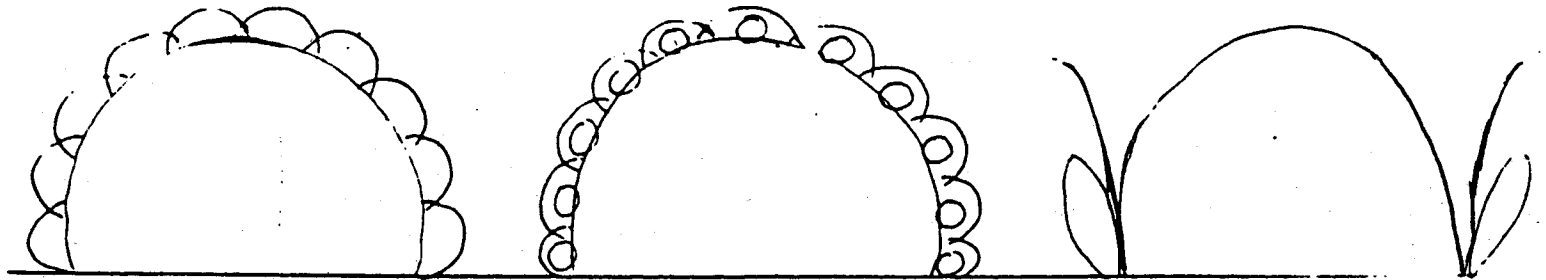
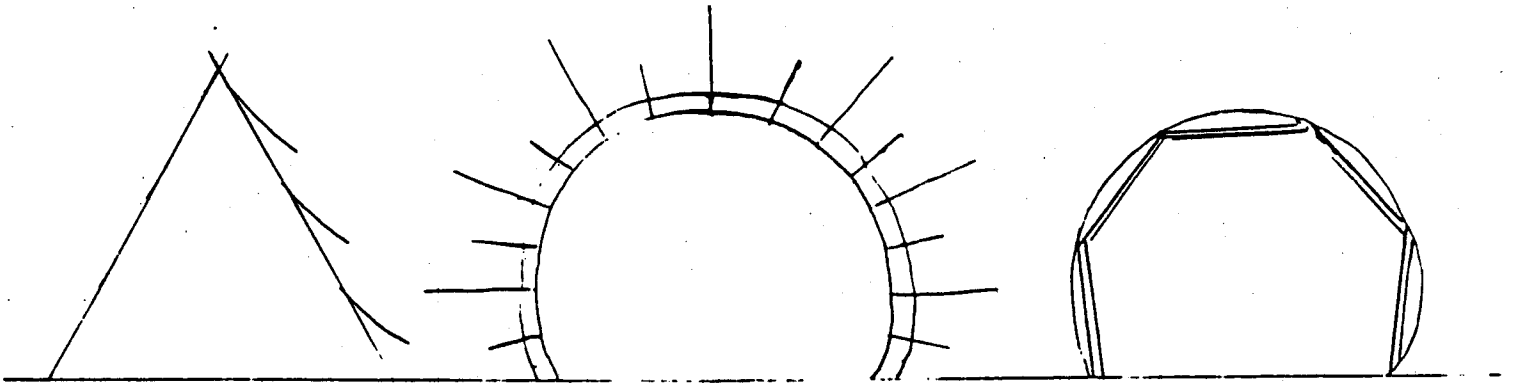
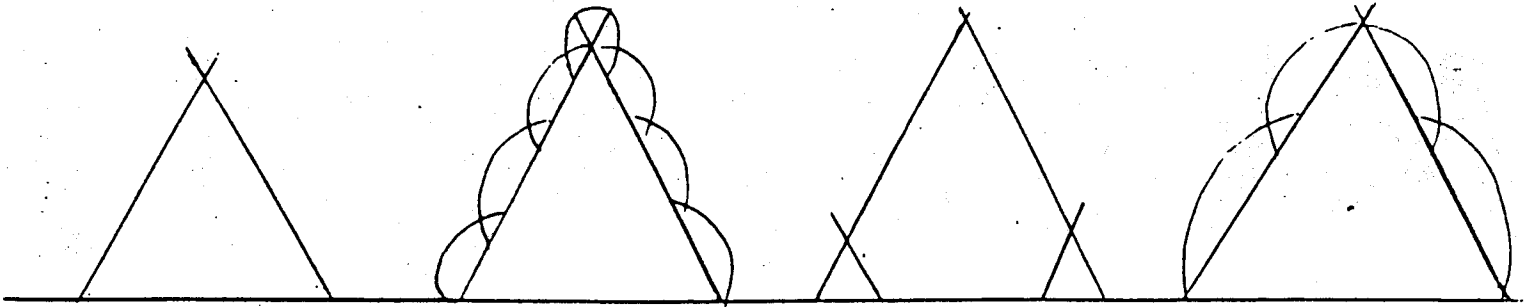
ОБКРУТИТИ  
КЛУБОК  
ВОЛІЧКОЮ



ПЕРСТЕНЬ НА  
ХУСТИНІ

ВХОДОВІ ВОРОТА ПОВАЦЬКОГО ТАБОРУ  
(З ТОНКИХ ПРҀТІВ)

30





# ДІТИ СПІВАЮТЬ

Слова і муз.: О.Тарнавська

## НУМО, НУМО, НОВАКИ МОТОРНІ



Ну-мо, ну-мо, но-ва-ки мо-тор-ні, пше-ня-та  
Там че-ка-ють рі-ки, ліс і го-ри, прове-де-мо



вже у та-бір кли-чуть нас. Гей, ста-вай-мо  
в грах веселих літ-ній час.



ра-зом, друж-ньо, в плас-то-ві ря-ди, і у та-бо-



ри ман-друй-мо, раз, два, три!

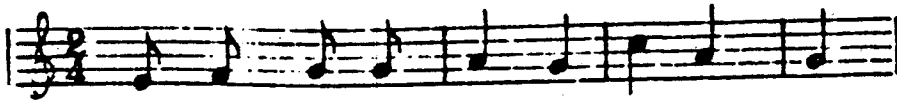
2. Сонце, сонце кличе нас, гаряче,  
І травичка зелененька їде на нас.  
То ж у табір вирушай, новаче,  
Із бадьорим сміхом, співом на устах.

Приспів: Гей, ставаймо разом, дружньо  
в пластові ряди,  
І у табори мандруймо, раз, два, три! /2 р/

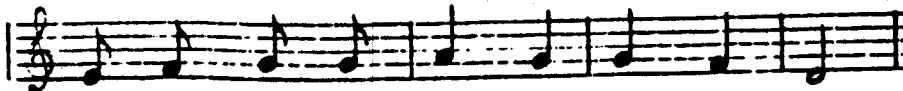
3. Вже новацький вогник розгорівся,  
Посилає іскри в гору, ген до зір.  
Місяць ясний, пильно задивився  
Як новацтво таборує серед гір.  
Приспів: Гей, ставаймо...

Слова і муз.: О.Тарнавський

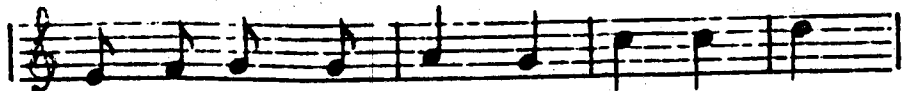
## ЗАДЗВЕНІЛА ПІСНЯ ГОЛОСНА



За-дзвє-ні-да піс-ня го-лос-на,



по-нес-ла-ся грім-ко, ген, лу-на.



Це і-дуть у ман-дри, раз, два, три,



у-кра-їнсь-кі жва-ві, ю-ні но-ва-ки.

Задзвеніла пісня голосна,  
 Понеслася грімко, ген, луна.  
 Це ідуть у мандри, раз, два, три,  
 Українські жваві, юні новаки.

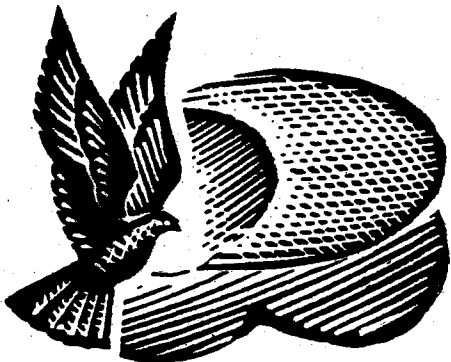
Прапорці допочуть у руках,  
 Ясний усміх грає на устах.  
 Це ідуть у мандри, раз, два, три,  
 Українські жваві, юні новаки.

Гей, діброво мила оживай,  
 І гостей бадьорих зустрічай.  
 Це ідуть у мандри раз, два, три,  
 Українські жваві, юні новаки.

Усміхнулось сонце золоте,  
 Розбудилосьптаство голосне.  
 Бо ідуть у мандри раз, два, три,  
 Українські жваві, юні новаки.

Хоч родились всі у чужині,  
 України вірні ми сини.  
 Збережемо мову, обичай,  
 Щоб радів і гордим був з нас Рідний Край.





## Із Природничого Записника

### ЯК ЛІС ДЖЕМ ВАРИТЬ

Мабуть, ще ніхто не бачив, як ліс джем варить. На лісовій поляні зарожевіли суніці. Завтра вони дозріють. Глянеш, — за суніцями ступити ніде. Кожна травинка понизувала на себе сунічок, мов намисто. А на галяві така духмяність розлита, так пахне, аж серцю то лоскотно, то щемно. Наче ліс джем варить. І ступай обережно, щоб ягоду не розчавити. Птицям добре: шугнула в траву, поласувала суніць та мерщій до ручаю — водою запи-ти. Джем з водою смачніше: хочеш, так пий.

Прийшов і я до ручаю води напитись. Во-да в ньому чиста, аж проситься до вуст. Під горбочком джерело б'є. Живими криницями називають люди ті джерела на Поліссі.

З-під пагорба у долину ручай собі дорогу знайшов. Нахилився я до джерела. Дивлюсь, а на дні його суніці лежать. І вода суніця-ми пахне.

Птиці носять суніці до ручаю. Білка, на-бравши ягід, сушить їх на старому гіллясто-му дубі. Іжак по одній суніці носить у своє

листяне кубельце під кущем.

У лісі стоїть солодка сунічна пора. Над галявою, ніби сивий димок, туман хлюпочеть-ся. Терпко пахне суніцями. І здається, що тут, наче в зеленому казані, добрий казковий ліс джем варить.

Хто не прийде в гості — чудодійною яго-дою почастує. Станеш під зелену лісову ко-рону — птахів наслухаєшся. Та ніхто інший, як птаха, покаже тобі джерело, де на дні су-ничка лежить.

Нагулявшись, мовчки попрощаєшся з лі-сом. З надією ще не раз прийти до нього. І довго вчуватимеш пахощі листу, різнотрав'я, сунічного солоду.

А взимку, коли за вікном зашаліє метели-ця, ти питимеш чай з джемом із суніць. І можливо, надумаєш собі, що задумливий, за-сніжений ліс і сам нині скоштував би цього джему. Адже влітку він сам його варить.

За Миколою Сингаївським



Наталя Забіла

Липень

А коли розквітнуть липи  
посеред твого двора,  
значить — це надходить Липень,  
найпахучіша пора.

Цілий день клопочуть бджоли,  
з лип узятки беручи.  
Медом пахне все навколо,  
матиолою — вночі.

Глянь: уже в полях навкружних  
починаються жнива.

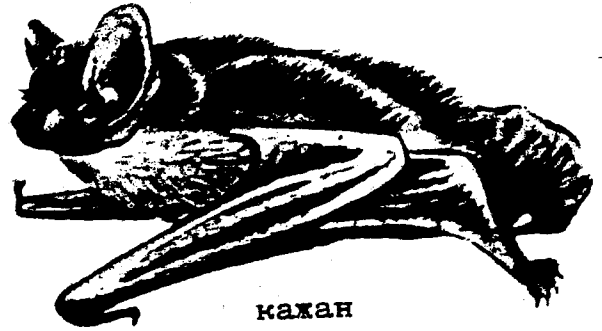
Дітвора весела й дружна  
в таборах відпочива,

і назавжди теплу згадку  
збереже про табори:  
про походи, і палатки,  
й біля вогнищ вечори.

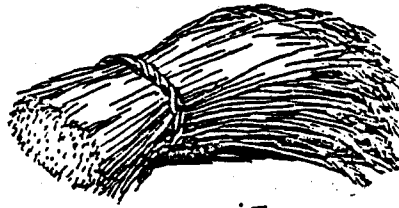
Підставляй під сонце тіло,  
не ховайся від спеки в тінь,  
набирайся в Липні сили,  
загартуйся й відпочинь!



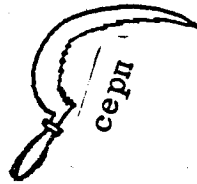
липа серпелиста  
беладонна



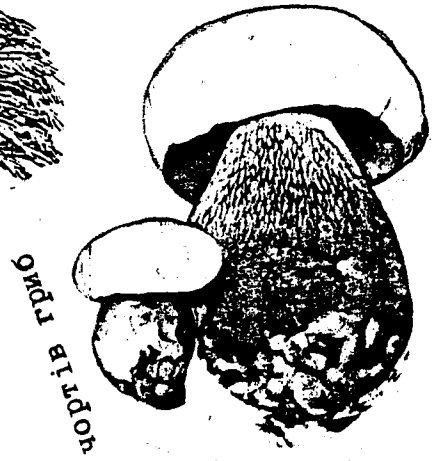
кажан



сніп



серп



гриби в лісі

У липні:

- цвітуть: липа, ожина, подорожник, ромашка, чебрець, волошка, рута, кропива, полин, хмель, арніка, беладонна, звіробій, верес, деревій;
- достигають плоди: беладонна, ранні яблука, грушки, а також і картоплю вже можна знайти;
- степ: основне забарвлення північної степової полоси утворюють жовтоцвітні рослини, як підмаренник жовтий, жовтозілля лучне, люцерна й інші в липні та на початку серпня; в південній полосі степу під впливом сухої літньої горячі трави жовтіють, степ стає безбарвним із золотисто-зеленими плямами ковили волосистої /тирси/, яка цвіте в тому часі;
- ростуть гриби: боровик, маслюк, березовик, сиріжка, опеньок літній, печериця польова і степова, опеньок луговий, а також дуже отруйні чортів гриб і мухомор червоний;
- кажан, нічний ссавець із широкими крилами низьким летом понад землею у погоні за комахами лядає дітей зайво, бо в нього досконала сонарна система для навігації й льокалізації комах;
- на полі - починаються жнива.

## В табори

В путь — дорогу!  
В путь — дорогу!  
Вирушаймо в табори,  
Аж до серпня золотого,  
До осінньої пори.

А. Барто



загартовуватися — ставати фізично й морально міцним, витривалим.

жнець — той, хто жне хлібні рослини.

жниця — жіночий рід до жнець.

мудяти — торкаючись тіла, спричиняти біль; давити.

копа — стіжок із 60 снопів хлібних рослин, складених колоссям усередину й прикритих одним снопом зверху.

полукіпок — стіжок із 30 снопів хлібних рослин, складених колоссям усередину й прикритих одним снопом зверху.

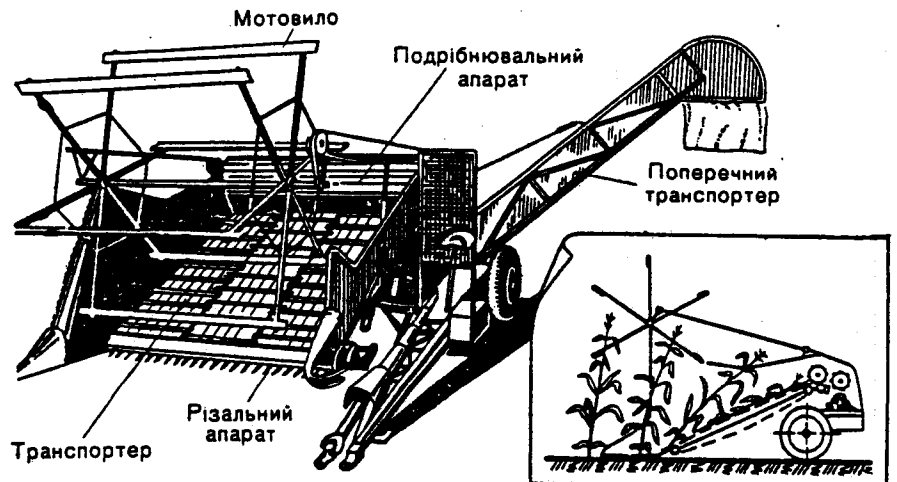
ячмінь — рослина, зерна якої використовують для виготовлення круп, борошна і т. ін. /*barley*/.

комбайн — складна машина, що одночасно виконує роботу кількох машин.

силосозбиральний — який служить для збирання, транспортування, обробки рослин /*silo*/.



полукіпок



Силосозбиральний комбайн.

### Пояснення слів

двір — сільська хата з усім господарством при ній.

узяток — здобич, яку беруть бджоли з квіток медоносних рослин.

матиюда — трав'яниста рослина, якої квіти закриваються вночі й мають приємний запах.

косовиця — час, коли косять і збирають траву.

жати — зрізати біля кореня стебла хлібних та інших трав'яних рослин.

вихати — закінчувати щось жати.

Наталя Забіла

Серпень

Йшли з серпами в поле жниці  
у далекій давнині:  
вже покошена пшениця,  
треба жати ячмені.

Сонце жниць пекло нестерпно,  
руку муляли серпи.  
Клав у копи місяць Серпень  
потом зрошені снопи.

А тепер на наших полі  
подивися — там і тут  
є машин у нас доволі,  
щоб полегшити людський труд.

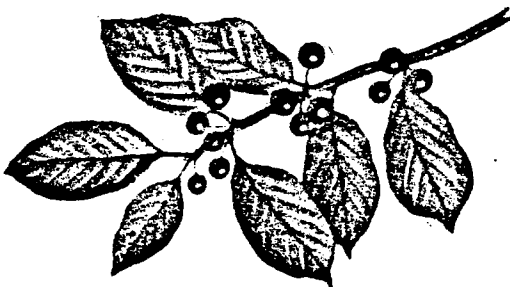
Гуркотять в степах комбайни,  
наших нив не вижне серп!  
Тільки місяць урожайний  
зветься Серпнем дотепер.



Лелека білий



жниця жне серпом



Крушина ламка

У серпні:

- в цвіту: чебрець, материнка, звіробій, волошка, ромашка, рута, арніка, деревій, верес, хміль, полин і інші;
- досягають плоди: ліщини, беладонни, крушини і інші;
- степ наприкінці літа: у північній полосі багато рослин починають бурити і поступове засихають, а стаєво-зелені плями ковили стають помітнішими; у південній полосі виділяються синьо-фіолетні польові васильки, жовтий солов'як шерстистий;
- ростуть гриби: боровик, маслюк, рижик, печериця польова і степова, сиріжка біла, опеньок луговий, (також дуже отруйні: чортів гриб і мухомор зелений);
- відлітають у тепліші краї птахи: лелеки /бузьки/, кані, риболови, зозулі, мухоловки, середземноморські мартини, а у передеті з півночі зупиняються білани;
- на полі продовжуються жнива /збирання хлібних рослин серпами, косами, машинами/.

Зібрав та опрацював Сате

УТОЧНЕННЯ ТА ВИПРАВЛЕННЯ до відділу  
"З природничого записника"

Вогонь орлиної ради, ч. 67 /Січень, 1986/, стор.30

ASH = ЯСЕН і ЯСЕНЬ  
 ELM = В"ЯЗ і БЕРЕСТ  
 FIR = ЯЛИЦЯ /не: ялина/  
 REDWOOD = СЕКВОЯ і МАМУТОВЕ /не: мамонтове/ ДЕРЕВО /Два види того  
 SPRUCE = СМЕРЕКА, або ЯЛИНА самого роду./  
 SYCAMORE \* = ПЛАТАН /півн.- американське дерево /  
 але SYCAMORE MAPLE = ЯВІР /європейське дерево /  
 WALNUT = ВОЛОСЬКИЙ ГОРІХ

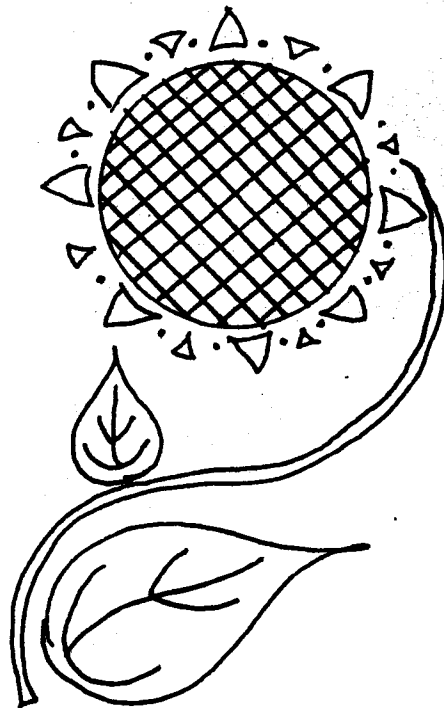
/бо горіх може бути також ЛІСКОВИЙ чи ЛІСНИЙ = HAZELNUT.

В Україні ГОРІХ, без прикметника, означає саме hazelnut./

\* теж: PLANE TREE, BUTTONWOOD, PLANE

Анатоль Бовк

Травень, 1986





# РОЗГАДАЙТЕ?

## Птахи України

П А В О С О Р О К А Б С Л  
 Т Е О С О К І Л Е К О А А  
 И А Р А К К О Г Ф Л К К С  
 Ц К О Е А У А Б О Е Д О Т  
 І І Ч І П В Я В Л С Л Н І  
 У Л А А Ш Е Е Е Б Е Л О В  
 К У Р К Д Й Л Й Т Г Р Р К  
 Р Ш Г Й Я Л Е Б І Д Ь О А  
 А И С А Т Д Р О З Д С В Ч  
 І Д І Ч Е З Щ Х В И М Й К  
 Н Г У Р Л И І Ь Ч Ю М А А  
 И Ш Е Д Ь Л Е В А Р У Ж Н  
 Ь Ц Е Б О Р О Г Е Ж О А Ч  
 Є Д Ь Ц Б Б О Р О Г К А А  
 З О З У Л Я І Й У Л П Н Г  
 П З Ч А К Й О С А Л У Ц У  
 Т У К Р Е Б Ь Г Я О Ж Б П

У цій схованці сховано  
 назви 31 птах, що живуть в Україні.

Клубки білої вати люблять просторами мандрувати.

/хмари/



# Туровий Журток

## ПОЛІТ НА МАРС

### Гра

Обведіть два кола. Одне з них буде Земля, друге - Марс. З'єднайте їх космічними доріжками - орбітами.

З Землі на Марс мають полетіти дві "ракети". В одній ракеті - по п'ять-шість дітей. Тому треба розділитися на дві команди. Добре, коли грають два рої. На чолі роя стоїть рова.

На середині космічного поля між Землею і Марсом стоїть ведуча сестричка. Вона подає команду: "Космонавтки, зайняти місця в ракеті!" - екіпажі лаштуються в шеренгу за своїм командиром.

"Ракети, на старт! Увага!"

Як перед зльотом справжніх космічних кораблів, ведуча лічить секунди:

"Десять, дев'ять, вісім, сім, шість, п'ять, чотири, три, два..."

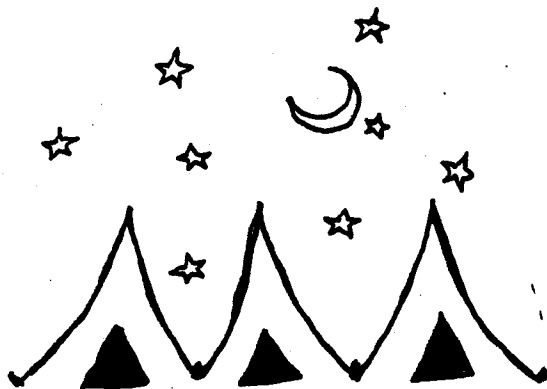
На рахунок "один" ракети набирають швидкості і мчать по орбітах. Нізащо не можна забігати у внутрішнє поле. Рій, що порушить цю вимогу, програє.

Та ось ведуча попереджає: "Невагомість!" Тепер новачки повинні скакати лише на одній нозі.

"Вийшли з невагомості!" - нова команда ведучої, і ракети знову набирають швидкості.

Той рій перемагає, чия ракета швидше досягне Марса і космонавти вишикуються за своєю провідницею в такому порядку, як і на Землі.

Після перепочинку так само можна повернутися на Землю.



## Т Е Р Е Н О В І   Г Р И

### 42 ВИВІШЕННЯ ПРАПОРЦЯ В ТВЕРДИНІ.

Участь: Гніздо і Табір.

Виряд: Одна хустка і півметровий патик /12 цалів/ для кожного учасника.

Терен гри порослий кущами й молодняком. Новаків поділяється на дві групи, з яких кожна буде собі табір у віддалі 200 метрів /ярдів/, один від одного. Табір повинен бути не більше як 10 метрів /ярдів/ проміром і його границі докладно визначені камінням чи патиками. Кожна група залишає по 2 новаків на сторожі свого табору, а решта, заткнувши свої хустки за пояс і взявши в руки патики, ідуть в напрямі на табір противника. Завданням обох груп є дістатись до ворожого табору, заткнути в землю патик і повісити на ньому свою хустку. Коли два ворожі собі грачі зустрінуться в терені, один одного може "забити" вирвавши йому хустку з-за пояса. Грачі, що завісили свою хустку у ворожому таборі, не можуть бути "забитими", однак можуть "забивати" інших ворожих грачів в терені. Вартові біля обох таборів мусять чимось виразно відрізнитись від всіх інших грачів, бо їх не вільно "забивати". За "забиття" кожного ворожого грача група дістає одну точку, а за вивішення кожного прапорця в ворожому таборі 5 точок. Гра кінчається після умовленого часу. Виховники мусять весь час бути в терені пильнучи придержування правил гри і збирати "забитих".

### ДВА ВАРТОВІ.

Участь: Гніздо - Табір.

Виряд: 10 або більше хусток, залежно від кількості грачів.

Гра відбувається в терені, що порослий високою травою і кущами. Треба докладно визначити границі площі величиною 100 квадратних метрів /ярдів/, в якій завішується на кущах хустини. Новаків ділиться на дві групи, з яких кожна ставить біля хустин свого сторожа. Решта новаків обох груп виходять поза границі терену і мають завдання підкрадатися так до хусток, щоб їх не помітив сторож ворожої групи. Новаки обох груп, як таж і сторожі, мусять мати на собі знак своєї групи, легкий до запримічення. Вартовий, коли завважить ворожого грача, каже його ім'я і тим вилучує його з гри. Вартові можуть однак допомагати грачам своєї групи оминати ворожого вартового і тим легше здобути хустку. Коли новак схопить хустку, не може бути "забитим", а має винести її поза поле гри і тоді може пробувати добувати другу. Грачі обох груп не можуть вилучувати одні одних з гри. Виграє група, що добула більше хусток.

### ДВА ТАБОРИ.

Участь: Гніздо.

Виряд: Сині й червоні нитки, синій і червоний прапорці, картки з дорученнями.

Новаки поділені на дві групи: червоні й сині, що відрізняються іншої краски ниткою на рукаві й окремими прапорцями. З кожною групою мусять іти один виховник. Групи розходяться у протилежних напрямках, на знак свистком затримуються і влаштовують свої табори. У кожному таборі на доступному місці заткнений є прапорець групи, що його сторожать 3 вартові, які скриваються у віддалі не менше 5 метрів /ярдів/ від прапорця. Кожний грач одержує якесь доручення, записане на папері, що його він ховає десь при собі. На даний провідником знак групи настають з ціллю найти табір противника, захопити ворожий прапор і передати доручення виховникові в тому таборі.

ПРАВИЛА ГРИ: а/ Кожний грач, що в дорозі зустріне новака з противної групи може "полонити" його діткненням.

б/ Зловленого забирається негайно до власного табору, де обшукується його, щоб найти доручення. Час обшукування - 1 хв

Якщо доручення до того часу не знайдено, в'язень може вільно відійти й не може бути переслідований, поки не віддалиться 30 кроків. Якщо доручення знайдено, віддається його виховникові, а в'язень лишається в полоні.

43

в/ Якщо прапорець вихоплено з табору, гра кінчається. В іншому випадку гра кінчається, якщо члени одної чи другої групи передали доручення, згл. були взяті в полон.

г/ Вислід гри точується в залежності від кількості переданих доручень і добуття прапору.

г/ Прапорець вважається здобутим, коли він є в руках новака, що не був зловлений.

### ДОПОМОГА.

Участь: Гніздо - Табір.

Виряд: Для половини грачів картки паперу, на яких нарисовано якусь просту фігуру, букву або число.

Через густий, однак точно означений терен, веде дорога відділу постачання "БІЛИХ", що мають занести військові припаси і дати допомогу своєму відділові, що знаходиться в оточенні. Кожний з "білих" має причеплену на плечах картку паперу з якимсь знаком. "ЧОРНІ" роблять засідку в лісі та стараються підглянути знаки на плечах "білих" записуючи, хто який мав знак. "Білі" можуть унешкідливити "чорних", коли побачать когось з них і назвуть його ім'я. Один з "білих" несе в пакунку військові припаси. Коли б "чорні" побачили знак на його плечах, вся допомога у військових припасах могла б пропасти, тому "білі" висилають стежі наперед і набоки, щоб довідатись де є ворог. Вони можуть також передати нести припаси комусь іншому, коли вважають, що це врятує припаси. Суть в тому, що "білі" не знають до кінця гри чий знак на плечах "чорні" відчитали, а чий ні. Коли "білі" дійшли до своєї частини, голосяться у провідника /виховника/, який записує хто ніс припаси та кого з "чорних" вони пізнали. "Чорні" виходять із засідки і здають звіт, чий знак вони відчитали. Тоді вирішується, чи принесені воєнні припаси мають вартість. Якщо так, виграли "білі". В іншому випадку відчисляється кількість забитих "чорних" та кількість правильно записаних "білих" і це вирішує вислід гри.

### ЗАХОВАНІ СКАРБИ.

Участь: Гніздо - Табір.

Виряд: 15 або більше малих паперових кольорових кульок, залежно від кількості грачів.

Провідник гри ховає в траві паперові кульки у віддалі 1-2 кроків одну від одної, однак так, щоб їм можна було зблизька побачити. Грачів поділяється на 3 групи, з яких можна розкладає в терені табір і виходить на розшуки скарбів. Кожна група мусить відрізнатись одна від одної/ напр. шапка на голові, рука перев'язана хусткою і тп./ Коли новак найшов місце, в якому заховані скарби, повідомляє про це свою групу, однак так, щоб не зрадити місця кому небудь з груп противників. Скарби треба забирати також тоді, коли ніхто з груп противників не бачить. Один новак може взяти лише одну кульочку і мусить в руці її занести до свого табору. Скарбу не вільно ховати донебудь при собі. Ворожі грачі можуть збивати тих, що несуть скарб до свого табору діткненням, але лише під умовою, що в даний час вони самі не мають в руці скарбів. Тоді можна відібрати скарб від "забитого" і пробувати занести до свого табору. Грач, що має скарб, може врятуватись лише втечкою. Грачі, що не мають в руках скарбів, не можуть себе взаємно збивати. В кожному таборі скарби повинен приймати один з виховників. Один новак може приносити скарби кілька разів. Виграє група, що добула найбільше скарбів і втратила найменше грачів.

# КОТИК І ПІВНИК

Були собі котик і півник та й побратались.

От котикові треба йти по дрова, він і каже півникові:

— Сядь же ти, півнику, на печі та їж калачі, а я піду по дрова, та як прийде лисичка, то не озивайсь!

Пішов. Коли це біжить лисичка.

— Півнику-братуку, відчини! Півнику-братуку, відчини! Як не відчиниш, віконце видеру, борщик виім і тебе візьму.



А півник каже:

— Тоток-тоток, не велів котик! Тоток-тоток, не велів котик!

От лисичка віконце видерла, борщик виіла і півника взяла. Несе його, а він кличе котика — співає!

Мій котику,  
Мій братику!  
Несе мене лиска  
За кленові ліси,  
За круті гори,  
За бистрі води,  
Порятуй мене!



От котик почув, прибіг, відняв півника, приніс додому та й каже знов:

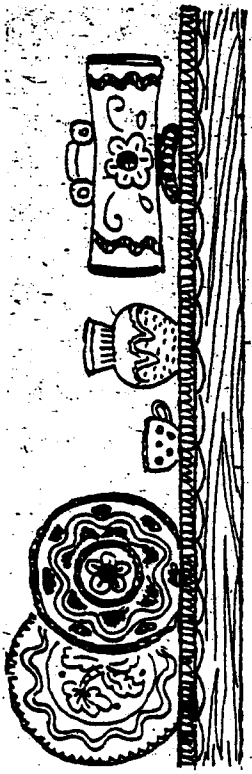
— Гляди ж, півнику, як прийде лисичка, не відкликайся, бо тепер я піду далі!  
Пішов.

А лисичка вже й біжить.

Стук-стук у віконце:

— Півнику-братуку, відчини! Півнику-братуку, відчини! Як не відчиниш, віконце видеру, борщик виім і тебе візьму!





А півник усе:

— Тоток-тоток, не велів коток! Тоток-тоток, не велів коток!

От вона віконце видерла, борщик виїла і його взяла. Несе, а півник знову:

Мій, котику,  
Мій братику!  
Несе мене лиска  
За кленові ліси,  
За круті гори,  
За бистрі води,—  
Порятуй мене!



Раз проспівав — не чує котик.

Він удруге, голосніше — котик прибіг, відняв його, приніс додому та й каже:

— Тепер же я піду далеко-далеко і, хоч як уже будеш кричати, не почую; то вже мовчи, не озивайся до лисички! Пішов.

Коли ж ізнов лисичка:

— Півнику-братику, — каже, — відчини! Півнику-братику, відчини! Як не відчиниш, віконце видеру, борщик виїм і тебе візьму!

А півник:

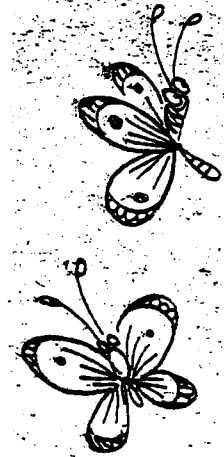
— Тоток-тоток, не велів коток! Тоток-тоток, не велів коток!

От лисичка віконце видерла, борщик виїла і його взяла. Несе, а півник співає — раз, вдруге, втретє... Котик не почув, і понесла лисичка півника додому.

Увечері приходить котик додому — нема півника, він зажурився, а далі зробив собі бандурку, узяв мішок і молоко і пішов до лисиччиної хатки, — сів і загравав:

А в лиски-лиски новий двір,  
Чотири дочки на вибір,





П'ятий синко, ще й Пилипко.  
Вийди, лисе, подивися,  
Чи хороше граю.

А лисичка саме пекла палянички. От старша дочка лисиччина й каже:

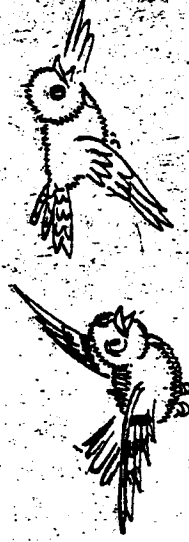
— Мамо, піду я подивлюсь, хто це так гарно грає, і паляничку візьму.

— Іди, — каже лисичка.

І дала їй паляничку. Дочка пішла, а котик її — цок, та в лобок, та в мішок, та й знову став грати.



Пішов. А котик і його — цок, та в лобок, та в мішок. А потім забіг у хату до лисички — цок її в лобок, та в мішок, та тоді взяв півника та й поніс його додому. От вони живуть, і хліб жують, і постолом добро возять.



От і друга дочка каже лисичці:

— Піду і я, мамо!

Лисичка каже:

— Іди, доню!

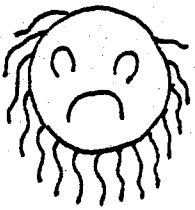
І їй дала паляничку, і ця пішла. А він і ту — цок, та в лобок... А після і третя дочка, і четверта. А Пилипко ждав-ждав і каже:

— Піду я, мамо, зажену їх, — чого вони так вабалились!

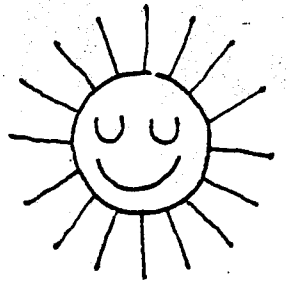








# ОРЛЯЧА РАЗВАГА

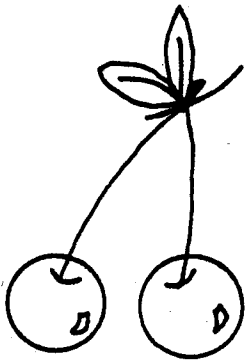


## ПОКВАПНИЙ

Раз Грицько в садок заліз —  
Груш шукав і слив,  
Грушечку підняв з землі,  
Лакомо вкусив.

А у грушці тій оса  
Шниг його у ніс!  
Ніс напух, мов ковбаса —  
Щастя, що не тріс!

Роляник



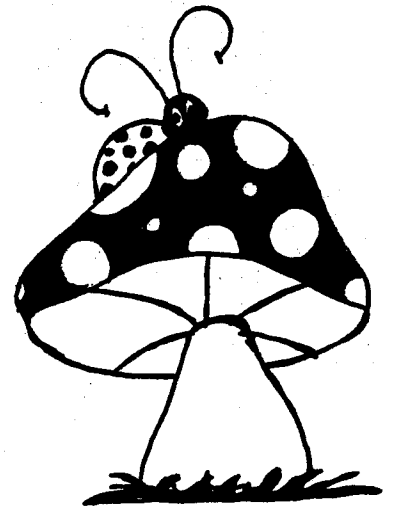
## “ВЕСЕЛКА МРІЙ”

“Веселка мрій” —  
Це є твій і мій  
Новацький табір,  
Де є гамір.

Кожного дня  
Відбувається  
Велика подія —  
І нам сниться мрія.

Ми повернемося  
Назад з табору,  
Не забудемо ми  
Ту гарну пору!

Новачка Христя Боднарук, Чікаго



## Ч О М У   Д Е Х Т О   Н Е   С К И Д А Є   Ш А П К И

-Чи це олійок до волосся у тій фляшці?— питає один братчик другого в таборі.

-Ні, це клей.

-О, то я вже знаю, чому не можу зняти шапки з голови.

ПСТРИЧКИ

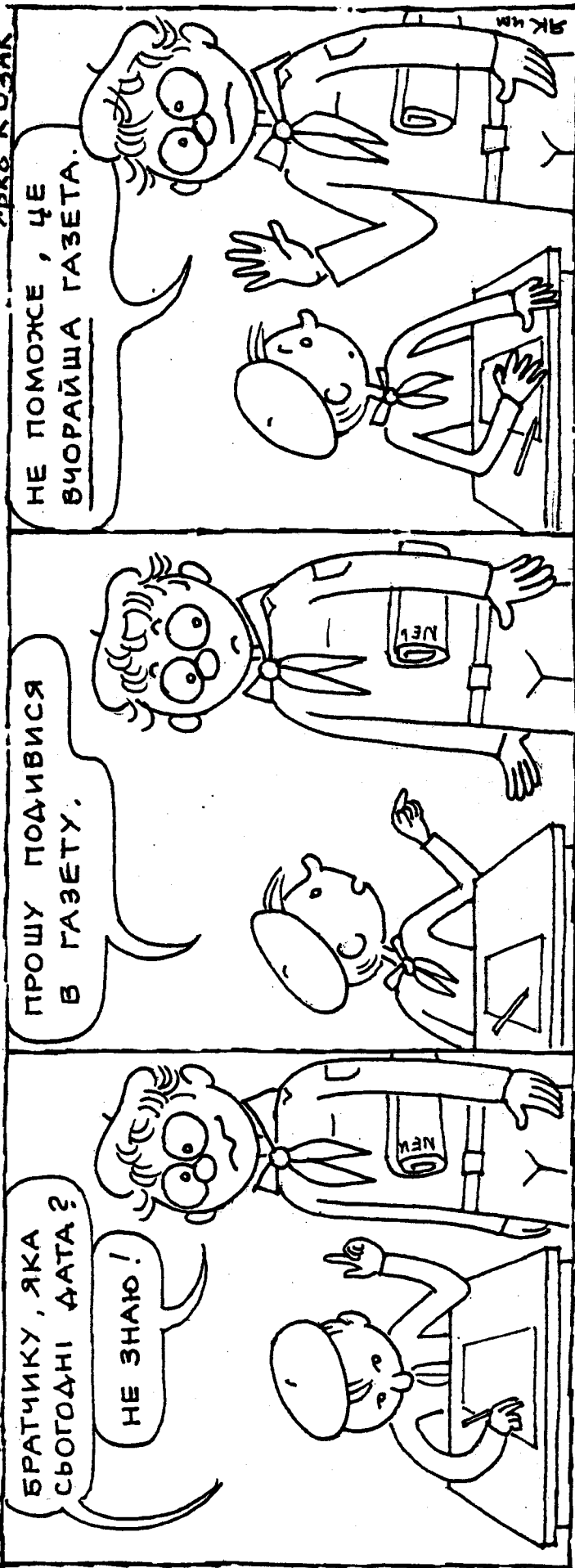
БРАТЧИКУ, ЯКА  
СЬОГОДНІ ДАТА?

НЕ ЗНАЮ!

ПРОШУ ПОДІВИСЯ  
В ГАЗЕТУ.

ЯКО КОЗАК

НЕ ПОМОЖЕ, ЦЕ  
ВЧОРАЙША ГАЗЕТА.



# ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ



Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: II стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки."

ДОРОГА СОРОКО!

На вишколі нам казали, що в програмку сходин роя має входити спів. Але мої новаки зовсім не хочуть співати!

Братчик Ярکو

ДОРОГИЙ ЯРКУ!

Дітей треба привчати до співу змалку. Коли хлопці від перших своїх сходин звикнуть, що на зайняттях є спів, не буде з ними проблеми пізніше. Ти можеш починати від "впоряду", який новаки люблять: до маршу співати відповідну пісню /на пр. стрілецьку/. Згодом, коли вже звикли до співу, вводити інші пісні.

Сорока

ж ж ж

ДОРОГА СОРОКО!

Всім відомо, що дитини не можна прийняти до Пласту, коли вона не говорить по-українському. Але, як добре мусить вона знати мову?

Сестричка Мавка

ДОРОГА МАВКО!

Дитина мусить знати мову на стільки, щоб могли брати участь у новацьких зайняттях. Вона мусить розуміти казку, пояснення гри, та брати участь у самодіяльних грах де персонажі говорять слова своєї ролі.

Сорока

ж ж ж

ДОРОГА СОРОКО!

Що, властиво, має робити гніздовий?

Бульбасик

ДОРОГИЙ БУЛЬБАСИКУ!

Гніздовий, якого призначає Крайова Пластова Старшина, відповідає за планування й переведення всієї діяльності гнізда та його роїв. Детально права й обов'язки гніздового є вчислені в Правильнику УПН.

Сорока